Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

ÅRSSKRIFT

for gamle og nuværende elever fra

TØNDER STATSSEMINARIUM

1955

ÅRSSKRIFT

FOR GAMLE OG NUVÆRENDE ELEVER FRA
TØNDER STATSSEMINARIUM

UDGIVET AF
TØNDRINGER-SAMFUNDET
NUMMER 13 . TØNDER 1955

INDHOLDSFORTEGNELSE

A. Nyholm: Dimissionstalen juni 1955 3

Dimittenderne 1955 7

Jakob Holdt: Hans Meng 8

Leo Novrup: Sophie Petersen 12

Jubeloldinge 13

A. Nyholm: En opgave for Tøndringer-Samfundet 14

L. Barsøe Adolphsen: På bunden af sagosuppen 16

J. Rafaelsen: Lidt om foto 23

L. Chr. Pedersen: Skolenyt fra Svendborg amt 34

E. L.: Thorvald Petersen 39

Nyt fra Tønder by 40

Glimt fra Tønders kulturliv 42

Året rundt 44

Året i øvelsesskolen 46

Inden for murene 50

Arne Langkilde: Gammel Tønder-elev professor 47

Tøndringer-Samfundets regnskab 49

Meddelelser fra kassereren 50

Meddelelser fra formanden 48

Meddelelser fra redaktionen 43

Th. Lauridsen: Siden sidst 51

Forsidetegning og tegning på titelbladet (motiv fra guldhornene)
Hans Henriksen

Redaktion: *Th. Lauridsen, Erik Larsen* (ansv.)

Th. Laursens Bogtrykkeri

ASGER NYHOLM:

DIMISSIONSTALEN

JUNI 1955

— Vi har i år fejret vor store æventyrdigter og frydet os over den poesi og humor og livsvisdom, som hans æventyr er så rige på. Man har også fremdraget visdommen i et af hans mest folkekære æventyr: Den, der vandt prinsessen, var ikke ham, der kunne udenad det latinske leksikon og byens avis for tre år — og det både forfra og bagfra. Det var heller ikke ham, der var kendt med alle lavsartiklerne og hvad hver oldermand må vide, og kunne tale med om staten — mente han da — og tilmed forstod at brodere seler. Men den, der vandt prinsessen, det var ham, som ingen regnede med, for han havde ingen lærdom. Han fik prinsessen, for han kunne svare og han kunne tale.

Og efter at vi har hyldet digteren for denne hans visdom i dette strålende æventyr, står vi nu landet over på vore seminarier og uddeler eksamensbeviser med karakterer med decimaler og gennemsnit for at dokumentere, at vore dimittender kan deres fremmede ordbøger og kan snakke med om statssager og skatter og kan brodere, om ikke seler, så dog strandjakker.

Så kan man nok føle spændingen i det problem, der beskæftiger alle os, der har med undervisning at gøre. Fra den ene side taler visdommen i H. C. Andersens og andre store ånders digtning, og den fortæller os, at vi ikke må kvæle det levende og uforklarlige liv hos barnet med vore indlæringer og døde kundskaber. Og fra den anden side taler erhvervene og det hele samfund om deres krav til den opvoksende slægt. Man klager over, at de unge sendes ud i samfundet uden at kunne hverken stave eller regne. Man kræver, at der skal læres mere i skolen. Spørgsmålet om skolens opgave bør ikke være et læreranliggende. Her må erhvervene have et ord med at sige.

Vi gør vist klogt i at indrømme, at skolen har den ganske prosaiske opgave at meddele børnene kundskaber og færdigheder. Vi gjorde

dem en dårlig tjeneste, om vi gjorde skoletiden til dage på en sky og derefter sendte dem værgeløse og uforberedte ud i en vanskelig og ofte ond verden. Det forstod den menneskekærlige og gavnelystne godsejer, grev Chr. Ditlev Reventlow. Da han oprettede skoler for bønderbørnene på sine godser, satte han det bl. a. som målet for sine skoler, at børnene skulle lære så meget, at de, som han siger det, „ikke løbe Fare af andre, som nytte deres Vankundighed, at bedrages".

Det må selvfølgelig være skolens mål: at hjælpe børnene til at kunne klare sig i denne vanskelige verden. Det er jo også det, børnene selv ønsker: at blive taget alvorligt, som små mennesker, der har krav på at få mere og mere indblik i de voksnes verden. Det er dog deres store mål engang at kunne gøre sig gældende blandt de voksne.

Der er heller ingen grund til at se ned på kundskaber og færdigheder. Der er ingen af os, der ville undvære vor tids tekniske indsigt og kunnen, som hele vor daglige tilværelse bygger på.

Skal man endelig gøre H. C. Andersen til profet, så vil man da heller ikke hos ham finde nogen foragt for virkelig ægte lærdom og dygtighed. Det var den falske kundskabsdyrkelse, han var ude efter. Det er vel i den retning, man skal forstå hans mærkelige æventyr: „Skyggen". Den lærde mand, som skriver om det sande, det gode og det skønne, bliver forladt af sin skygge. Den går på egen hånd ud i verden. Tilsidst vender den tilbage til den lærde mand, stolt over, hvad den har drevet det til. Jeg så alt, og jeg ved alt, siger den til den lærde mand. Den lærde mand får allernådigst lov til at følge sin egen skygge på dens rejser ud i verden. Skyggen er herre, og herren er skygge, og i den rolle har den lærde mand det slet ikke godt. Når han taler om det sande og det gode og det skønne, så er det for de fleste som roser for en ko. Tilsidst opnår skyggen at vinde prinsessen. Men nu vil den lærde mand ikke mere nøjes med at være en skygge og ikke gælde for menneske. Så lader skyggen ham kaste i fængsel og holder selv bryllup med prinsessen. „Men den lærde mand hørte ikke noget til alt det, for ham havde de taget livet af".

Dette er den beske sandhed om den lærdom og den skole, der tror, at den så alt og ved alt, men sætter det sande og det gode og det skønne i skyggen. Der kan dette ikke trives, og så tager skolen livet af det.

Hvor erhvervene og samfundet møder op med deres faglige krav, må det derfor være skolens svar, at vi ved meget vel, hvor vigtigt det er, at kundskaber og færdigheder opøves i skoletiden, og vi må meget håbe, at skolen må finde den struktur og den arbejdsform, hvormed den bedst kan honorere disse krav. Men dette er blot ikke skolens

eneste, enda ikke dens vigtigste opgave. Det er kun skyggen, der skal tjenes mennesket og dets stræben for at gøre det sande og det gode og det skønne i livet. Vi har set nok til, hvorledes teknisk snille kan bruges til at ødelægge og kvæle det værdifulde i vor tilværelse, og derfor må skolen ikke glemme, at vore kundskaber skal anvendes, så de ikke ødelægger, men gavner disse værdier.

Men det er vel værd at huske, at det sande og det gode og det skønne er værdier, der ikke svæver frit i luften, eller dyrkes, som man har sagt, i et elfenbenstårn. „Al sand Inspiration går ind i Musklerne og kommer ud som Handling" hedder det. Har de ideelle værdier ikke deres eksistens i det daglige arbejdes reelle verden, så har de overhovedet ingen eksistens. Derfor er det sande og det gode og det skønne ikke noget, som man skal afsætte så mange timer til på skemaet, som man nu kan få råd til — og så kan de ikke få mere plads i undervisningen. Det er værdier, der skal og kan være usynligt tilstede i hele undervisningen, overfor hvert enkelt barn, overfor alle alderstrin og i alle fag. Først på den måde har de usynlige værdier muligheder for at komme børnene ind på livet og blive en virkelig del af deres tilværelse.

Det bliver altså Deres opgave i det daglige arbejde at forene de ideelle værdier med den praktiske oplæring til livets konkrete opgaver. Og det bliver Deres opgave at kende rangfølgen mellem de værdier, der er tilværelsens egentlige indhold, og de kundskaber, der blot skal være rejseudstyr, nødvendigt rejseudstyr — for at klare sig gennem tilværelsen.

Hvad disse værdier egentlig er, det lader sig ikke udtrykke i ord. H. C. Andersen taler om det sande og det gode og det skønne. Andre vil tale om menneskets sjæl. Hvilket udtryk, man nu vil bruge, kan være ret ligegyldigt. Hovedsagen er, at man ved, hvor disse værdier rettelig bør placeres, ved at de kræver førstepladsen og ikke lader sig nøje med at sættes i skyggen, for så tager man livet af dem. De er fordringsfulde.

Stærkest og mest realistisk er der vist talt om det i det nye testamente. Der siges det i ord, der siges det i gerning, at menneskets frelse er det største offer værd. Det siges så stærkt, at vi egentlig ikke synes, vi kan svare til disse fordringer. Vi kan kun forholde os dertil i taknemmelig undren over, at også vi selv har været et offer værd.

Jeg tror ikke, der findes en bedre inspiration for pædagogisk arbejde end det nye testamentes meget stærke ord. Det er så almindeligt at tale om respekten for mennesket. Men det er ikke noget særlig for-

dringsfuldt ord. Det fordringsfulde kommer langt stærkere til udtryk i det nye testamentes rene og klare forkyndelse: at det menneske, der selv er blevet fundet et ufortjent offer værd, står også i en aldrig indløst gæld til andre. Den lærer, for hvem denne uindløste gæld er en realitet, er vel rustet til at møde skolearbejdets mange trættende og prosaiske og opslidende opgaver.

Jeg tror, vi ville være vel tjent med, at denne indstilling blev grundlaget for vor skole, som måske går en nyordning imøde, og at den blev grundlaget for vore seminarier, som i år går ind i en ny tid. Jeg tror også, det ville være et godt grundlag for Deres fremtidige arbejde, om det bliver præget af følelsen af, at de børn, De arbejder med, står De i gæld til, en gæld, som rækker langt udover det, at bringe dem kundskaber og færdigheder, hvor vigtigt så også det er.

Jeg ønsker Dem lykke til arbejdet med denne store opgave.

Dimittenderne 1955

HANS MENG

19. 7. 1901 — 15. 2. 1954

Tøndringer-Samfundet har bedt mig skrive lidt om Hans Mengs seminarietid, og jeg skal gerne efterkomme denne opfordring.

Det var en smuk sommermorgen i august 1923, Hans Meng og jeg begyndte som præparander ved seminariet i Tønder, og vi har vel begge følt det lidt underligt efter 7—8 år igen for alvor at sætte sig på skolebænken. Den tyske folkeskole lå bag os, og hver for sig havde vi været på højskole; men derudover havde vi ingen forkundskaber eller eksaminer til brug for det, som nu lå for, så det blev et slidsomt år, der ventede os. Fra august til jul lærte vi for første gang vort folks historie at kende, og fra nytår til optagelsesprøven gennempløjede vi Ludvig Smiths verdenshistorie. Helkiær var ung dengang og

derfor ikke mindre ihærdig og nidkær med sine tal som nu 32 år efter. Havde man ikke andet at bestille på sin „hybel", kunne man da regne eller prøve på at få violinen til at klage sig. Men heldet fulgte os. Ved sommerferiens begyndelse 1924 var vi begge seminarister. De tre år på seminariet gik hurtigt. Da vi nåede frem til praktisk skolegerning, var Hans Meng den dygtigste, en udmærket fortæller og senere en fortræffelig taler, som sikkert vil være læserne bekendt fra radioen og større folkemøder.

I præparandklassen var vi nævnte år en del ældre elever, om det var årsagen, eller om seminaristerne havde været for hårde ved os ved mimsefesten, husker jeg ikke; men i alle tilfælde var der de første måneder et modsætningsforhold mellem seminariet og os, og det gik alt for langsomt med at få os tilmeldt elevforeningen. Det var lige ved, at forstander Albeck vill have grebet ind, hvis vi ikke ved forhandling havde fået modsætningerne fjernet, og her var Hans Meng den førende. Han blev straks af klassen valgt ind i elevforeningens styrelse, og var det sidste år, som praksis var den gang, dens formand. Der var forud lidt uro, da Hans Meng på generalforsamlingen skulle vælges til formand. Nogle mente han var vel myndig, andre, at han ikke var festlig nok, alligevel valgtes han enstemmigt, og året med Hans Meng som formand forløb udmærket.

Hans Meng var en god kammerat, et reelt menneske, der ikke gik omveje. Han gjorde sit arbejde grundigt og med omtanke; men så var det også gjort. Havde vi klasseregning, regnede Hans Meng sine stykker, men kun een gang, og så gik han, enten resultatet var rigtigt eller forkert. Jeg husker en time i kirkehistorie. Hans Meng var blevet hørt, og da han var færdig, sagde Claus Eskildsen på sin noget drastiske måde: „Mengfoder", og det blev Hans Meng for meget. Der fulgte nu et kort opgør mellem lærer og elev, som dog endte i god forståelse.

Seminarister er vist sjældent velhavende. Hans Meng var det heller ikke. Han fortalte mig for nogle år siden følgende træk fra sin seminarietid: En dag gik han ind i en butik for at købe for 10 øre leverpostej, samtidig var der en kone, som forlangte for 25 øre til sin hund; den havde det således rigeligere til føden end seminaristen.

Ved nu således at søge minder frem fra seminarietiden, specielt med Hans Meng som midtpunkt, fik jeg også lyst til at se vort jubilæumsbillede, som blev taget i Tønder 2. pinsedag 1952. Hans Meng står yderst til højre, den højeste i flokken; men måske alligevel den af os, der var ældet mest. Krigens år og hans krævende gerning blandt

landsmænd i Sydslesvig havde præget ham. Vort lærerjubilæum blev sidste gang, vi var sammen med vor klassefælle; det havde vi ikke ventet. Ved jubilæmsmiddagen var Hans Mengs bidrag det, som gjorde stærkest indtryk. Jævnt, gribende og muntert fortalte han om sit virke, og da han var færdig, rejste en af kammeraterne sig op og takkede ham og sluttede med de ord: „Vi er stolte af dig, Hans Meng," og sådan vil vi mindes ham. Han var en stout og trofast kammerat.

Jakob Holdt.

Med redaktør, dr. Vilh. la Cours tilladelse bringer vi herefter en del af mindeartiklen i „Grænsevagten":

Vicekoledirektør *Hans Meng* hørte blandt de allerypperste i det danske skolearbejde syd for grænsen, ja, som personlighed og karakter havde han kun meget få jævnbyrdige. Tabet af ham har derfor ramt ikke alene den omfattende og vidtforgrenede institution, hvis næsthøjeste leder han var, overordentlig alvorligt, men tusinder, som så op til ham, følte sig knyttede til ham, havde tillid til ham og holdt af ham, har følt hans død som et smerteligt slag, de meget vanskeligt vil forvinde.

Han var, som „Flensborg Avis" skrev, „en fuldblods sydslesviger", og det skønt han var født i Nordslesvig, i Åbenrå, hvor hans fader var jernbanefunktionær. Fra folkeskolen her kom han ved faderens forflyttelse til folkeskolen i Flensborg, og det var i denne by han voksede op, udvikledes og prægedes, til han som ung mand gik fra skolen over i det praktiske liv. Han udlærtes som klejnsmed ved Flensborg skibsværft, tog i årene efter den første krig fat på, hvad der bød sig af arbejde, bl. a. i tørvemoserne, men havde ubetinget lyst til læsning og skolegerning og fik så i 1923—27 sin læreruddannelse på seminariet i Tønder. Da han havde bestået sin eksamen, knyttedes han en overgang til Københavns skolevæsen, hvorefter han i 1928 vendte tilbage til Sydslesvig som vikar ved den danske privatskole i Jaruplund. Året efter blev han leder af den nyoprettede privatskole på Harreslev mark og i 1931 lærer ved Duborg-skolen. Derefter fulgte i 1939 hans indkaldelse til militærtjenesten. Hele krigen måtte han gøre med, først på vestfronten, siden en periode på Flensborg flyveplads. Da han endelig i 1945 slap ud af dette helvede — og Gud ske lov uden mén — gik vejen tilbage til Duborg-skolen, til han 1. oktbr.

s. å. tiltrådte som leder af den danske kommuneskole syd, der holdt til på Tivoli-skolen, men i 1947 flyttedes til Friserbjerget.

Han havde således et indgående kendskab til det danske skolevæsen både på land og i by, da han i septbr. 1948 knyttedes til Skoleforeningen som viceskoleinspektør. Men det var ikke kun praktisk skolearbejde, han var blevet hjemme i, og hvor hans enestående evner til at omgås børn, vinde deres fortrolighed og samtidig deres respekt, udvikledes. Hans interesser og virke havde et bredere vingefang. Alt, som betød noget for den danske ungdom, havde hans dybe forståelse, og i en årrække havde han været formand for Flensborg ungdomsforening samt en del af tiden formand for Sydslesvigs danske ungdomsforeninger. Hertil kom nu i hans seneste år hans medlemsskab af det dansk-tyske kontaktudvalg. Arbejde skræmte ham aldrig. Glad og ivrig tog han opgaver op i vor sags tjeneste, og det var hurtigt blevet klart, at han ved siden af sine sjældne pædagogiske evner også var udrustet med betydelige organisatoriske og administrative. Det var dem, han fik brug for som skoleinspektør Bernhard Hansens nærmeste medarbejder, og på den lykkeligste måde samarbejdede disse to mænd med det næsten overvældende arbejde, som blev den danske skoleforenings: opbygningen af en dansk privatskolevirksomhed så omfattende, at magen til den næppe findes noget andet sted.

†

SOPHIE PETERSEN

til minde

Sophie Petersen (33) gift Ellegaard, er den ottende oktober afgået ved døden. En uhelbredelig sygdom knækkede hende, der lige til det sidste var fyldt med livsmod og lyst til at leve livet. Vi husker hende som den gode kammerat — altid oplagt til skæmt eller alvor — et samlende midtpunkt i klassen.

Hun blev gift med førstelærer Ellegaard, Ødis, og her havde hun den store lykke at skabe et dejligt hjem sammen med sin mand og børnene: to drenge og to piger. Heraf er en dreng og en pige ukonfirmeret.

Ved Ødis skole virkede Sophie som lærerinde, og hun var en sjælden levende og interesseret pædagog, som har sat sit præg på børnene. De holdt af deres lærerinde, som hun af dem. — Også uden for skolen arbejdede hun med de unge, bl. a. i K.F.U.K., hvor hun var formand. Sophie vil derfor ikke blot blive savnet i sit hjem og i skolen, men også blandt sognets unge, hvor hendes indsats var stor.

Sophie blev begravet i Ødis, og kirken kunne næsten ikke rumme det store følge. Så at sige hele sognet var med: de ældre, unge og børnene. Fra skolen til kirken gik børnene og strøede blomster foran kisten. Da lærer Ellegaard takkede ved graven, sagde han bl. a. til børnene: „Min kone lærte jer blomsterne at kende — nu har I i dag strøet blomster på hendes sidste vej — tak skal I have."

Vi — hendes klassekammerater — vil også sige Sophie tak — vi har også mærket, at hun strøede blomster, hvis hun gik iblandt os. Hun var en personlighed, og vi vil bevare mindet om hende fremover.

Leo Novrup.

Årets jubeloldinge

Man rejste til Tønder 25 år efter (30), det lille parentestal, der er blevet ens skæbne. Man var ganske spændt på, hvordan det skulle føles at være jubeloldinge. Ville seniliteten gøre os gnavne eller sentimentale? Tønder lignede sig selv i den centrale del. Hovedgaden var søndagsøde. Det var 1. pinsedag. Det nye Tønderhus viste sig velegnet. Her er smag, hygge og venlighed. 15 blev vi, lidt mindre ranglede, lidt roligere, mere katedervante, men ellers de samme, forbavsende de samme. Fra 18 til 2—3 sludrede og fortalte vi, hvordan livet havde tumlet med os, og vi med det. Det endte med digetur og spadseren i Tønders forårsduftende alléer, der næsten ikke er til at rive sig løs fra. Næste morgen drak vi morgenkaffe sammen på Tønderhus og gik til seminariet, hvor H e l k i æ r (helt den gamle) viste os rundt, mens vi gjorde undskyldning overfor stedvis opjagede, repeterende eksamenskandidater. Skønt meget er forandret, lignede også den gamle anstalt sig selv. I jubeloldingenes vogne — hvem skulle nu have anet det i 30 — gik turen til Rømøs vestkyst. Hvad der i hine fjerne dage var en fleredagestur, afvikledes nu på få timer. Behageligt, men totalt uden afstandspoesi. Forinden vi skiltes, havde vi lovet at mødes hvert femte år.

Til senere årgange: Tag til Tønder i pinsen, når tidens fylde kommer. Det er slet ikke slemt, men afrundende. Også dette havde livet i behold til dig.

—sharp.

Jubilarernes data:

Arnold Andersen. Har været førstelærer på Lolland og i Døjringe, nu overlærer i Søborg. Arbejder stadig inden for F.D.F.

Nanna Asgaard, gift Nielsen. Tidligere lærerinde i Hovedgaard, nu gift med førstelæreren i Balslev. Er lærerinde ved skolen.

Hakon Christensen. Viceinspektør i Rønne, hvor han har været hele sin lærertid.

Vilhelm Christensen. Viceinspektør i Esbjerg. Har heller ikke været andre steder.

Thorvald Engsted. Førstelærer ved Herslev-Gevninge centralskole, tidligere i Veldbæk.

Verner Esbjerg. Har prøvet mange forskellige ting, er nu lærer og arbejdsleder ved Statens ungdomslejre, ansat på Ulfborg Kjærgaard. Leder kursus for arbejdsmænd.

Sigurd Grønbæk. Begyndte som årsvikar i Vejby, er nu førstelærer ved centralskolen i Balling.

Jens Chr. Hansen. I mange år lærer i Toftlund, nu skoleinspektør i Hornslet.

Willy Hebing (tidl. Henriksen). Realskolelærer i Svinninge.

H. P. Hinrichsen. Overlærer i Roskilde.

Martin Skafte Jespersen. Kommunelærer i Odder i en længere årrække.

Fr. Juhl. Efter nogle vikariater valgte han landbruget og driver nu sin fødegård i Nr. Holsted.

Chr. Lorenzen. Førstelærer i Styding.

Ida Lund, gift Wolthers, Holte. Overlærer ved Østriggades skole, København.

Orla Lundbo. Overlærer ved Københavns skolevæsen, desuden forfatter, oversætter, redaktør, boganmelder, censor m. m. m.

Carl M. Olesen. Har været lærer i Vejen praktisk talt lige siden dimissionen. Formand for lærerkredsen, har været medlem af sognerådet.

Johs. Ovesen. Har været lærer i Over Jerstal og førstelærer i Hjortlund, nu kommunelærer i Herlev.

Mary Petersen. Overlærer i Esbjerg, hvor hun har været alle årene.

Anker Eskildsen (Petersen bortkastet). Realskolebestyrer, forhen kommunelærer i København.

Jens Refslund Poulsen. Lærer i Bjerndrup ved Løgumkloster. Formand for andelsvaskeriet i Kloster.

Frederik Sørensen. Skoleinspektør i Sønderborg, tidligere lærer i Palborg.

Mary Westergaard. Lærerinde i Hvide Sande.

Hans Tønnesen. Lærer i Flensborg.

Erik Tygesen, lærer i Rejsby, Skodborghus og Tønder, nu skoleinspektør i Ny Holsted, Næstved.

En opgave for Tøndringer-Samfundet

Tønder seminariums historie har sit eget fængslende forløb. Det skyldes de mange skiftende politiske og religiøse bevægelser i landsdelen. De har sat deres spor i seminariets indre liv. Det lader sig let påvise. Derimod vil det være en ulige vanskeligere opgave at sige noget om, i hvor høj grad seminariet har sat spor i landsdelens historie. Det kan med sikkerhed siges, at den virkelystne rationalistiske stab af lærere fra Vesterborg seminarium på Lolland delvis har sat sit præg på Lolland-Falster stift. Kan man også på tilsvarende måde påvise en indflydelse i Sønderjylland — religiøst eller nationalt — fra de mange lærere, der er udgået fra Tønder seminarium?

Det spørgsmål kan overhovedet ikke besvares, før man ved noget

om, hvor dimittenderne fra seminariet er kommet hen. Hvor mange er gået nord på, hvor mange syd på, og hvor mange er blevet i landsdelen — og hvilken indflydelse har de i så fald haft på befolkningen? Der er indtil juni 1955 dimitteret ca. 4000 fra seminariet. Det vil selvfølgelig blive en meget stor opgave at skaffe oplysninger om alle disse mennesker.

Det viser sig imidlertid, at en del af arbejdet er gjort. Arkivar Iversen ved landsarkivet i Åbenrå har nylig henledt opmærksomheden på en notits i „Heimatkundliches Jahrbuch 1953 für den Kreis Rendsburg". Der omtales en lærer Horn, dimitteret fra Tønder 1835, som med stor flid og omhu har samlet oplysninger om alle de lærere, der i årene fra 1791 til 1855 er udgået fra Tønder seminarium.

De ville være meget værd, om Tøndringer-samfundet ville påtage sig at indsamle oplysninger videre frem. Hvis alle seminariets tidligere elever ville sende Tøndringer-samfundet oplysninger om, hvor de selv senere er kommet hen, og oplysninger om ældre elever, som de har kendt eller hørt om, ville meget være vundet. Mest interessant ville det være, om de ældre ville berette udførligere om deres seminarietid. Hvis de har fået deres skæbne knyttet til landsdelen, ville det også være interessant at høre lidt derom. Skulle en og anden synes, at det er vel tidligt at lade sine oplysninger gå videre, vil der vel kunne træffes en ordning med landsarkivet i Åbenrå, således at papirerne kan henligge utilgængelige i seminariets arkiv der indtil et nærmere fastsat tidspunkt.

Tøndringer-samfundet kan være behjælpelig med at løse en interessant historisk opgave, hvis det og alle dets medlemmer vil være betænkt på et sådant indsamlingsarbejde.

Asger Nyholm.

Tøndringer-samfundets bestyrelse vil meget gerne hjælpe med ved en indsamling af stof fra og om gamle elever, og vi opfordrer medlemmer til at arbejde med sagen og lade forstander Nyholms tanker gå videre til de elever, der ikke er medlemmer. Stoffet må man gerne sende til

Tøndringer-samfundet, Ribelandevej 36, Tønder.

Erik Larsen.

På bunden af

SAGOSUPPEN

Redaktionen har bedt seminarielærer, cand. theol. Barsøe Adolphsen om at give årsskriftets læsere et par glimt fra hans ophold i De Forenede Stater fra juli 1954 til juli 1955.

Vi lå ude på New Yorks red og ventede på karantænebåden, da jeg væddede med en ingeniør fra Ohio om, at Empire State Building kun var 2 km væk. På et kort viste det sig, at afstanden var over 6 km. Det var den første af mine amerikanske fejltagelser. Hvis historien har en morale — foruden den, at man ikke skal vædde om cigarer — må det være den, at bedømmelsen svigter, hvis afstanden er for stor.

Nu er det jo i visse tilfælde fikst at smile overbærende, når samtalen kommer til at berøre amerikansk moral, arkitektur, litteratur, poesi, æstetiske grundsætninger og hvad man ellers kan trække op af kulturskuffen, og der er for så vidt al grund til at smile, hvis man er opdraget til at tro — og det er man — at Europa er Vorherres egen lille prydhave. At intet er over og intet ved siden af Vesteuropas kulturelle frembringelser.

Men om ikke andet, så har et langt år borte fra fødelandet lært mig, at Amerika som alt andet skal måles ud fra sine egne forudsætninger og ikke ud fra overbevisninger, der i forbløffende grad er afhængige af det miljø, man tilfældigvis er vokset op i. Nu er jeg iøvrigt ikke specialist, hvad problemet Amerika angår. Beklageligvis er alt, hvad jeg har set og oplevet, både oplevet og beskrevet bedre og fyldigere af mange. Oven i købet af begavelser, der kun har opholdt sig et halvt år i landet eller mindre, sågar. Og der er stadig mange problemer, der står uafklarede for mig. For eksempel er det mig en uløselig gåde, hvorfor der er så mange kejthåndede amerikanere.

Men den tunge bevidsthed om at være i alvorligt selskab får mig til at springe over megen inciterende skæmt, såsom Niagara, drugstores, fjernsyn, San Francisco, billige cigaretter o. a. og tvinger mig ud i uholdbare generalisationer. Forstandige folk vil jo nemlig forstå,

To-klasset landsbyskole i North Dakota.

at man kan generalisere et helt kontinent sønder og sammen uden at få sagt noget, der stemmer med de faktiske detaljer. Ligesom vel også kun et fåtal har gennemsnitshøjden på millimeter.

Lad min første generalisation da være den, at alt i Amerika skal forstås ud fra dets historie. Det var folk af en ganske bestemt — mig fjerntliggende — type, der har skabt landet og dets samfundsstruktur. Kampen for at skabe sig en tilværelse i et kontinent, hvor natur og mennesker gør, hvad de kan, for at knuse een, ligger bag ved de etiske normer derovre. Det samme gælder for fjernsynet, for reklamen, for produktionshysteriet og effektivitetsraseriet, såvel som det gælder for skole og opdragelse. For amerikanerne er ideen om kræfternes frie spil en maxime, der ligger som platonsk idé bag ved hele deres tilværelse. Idéen i sig selv kan ikke diskuteres. Og det er måske det, der gør, at amerikaneren inderst inde er fundamentalt usikker. Derfor vil han have noget sikkert at gå ud fra. Der s k a l være ting, der ikke kan rokkes ved. Det gælder religiøst, og det gælder politisk-økonomisk. Der er to ting, man ikke kan være: man kan ikke være uden religion — ateist — og man kan ikke være kommunist. Ikke officielt i hvert fald. Jeg er ikke sikker på logikken i det, men i Amerika er det blevet til en vedkenden sig „Democracy" som samfundets basis. Og den ubetingede tro herpå er da også idéen bag ved den amerikanske skoles struktur.

Men denne faste tro på demokratiet, som jeg mødte overalt, fik mig ofte til at undres over, om vi ikke også her møder det amerikanske demokratis grundsvaghed. Som jeg ofte fremførte, og som jeg en enkelt gang fik medhold i, er det karakteristisk for Amerika som nation, at den ikke er radikal nok. Sådan at forstå, at den ikke opfatter „radikal" i ordets oprindelige betydning som noget, der søger roden.

Men jeg skal lade den side af sagen ligge og hellere fremdrage nogle observationer af mere positivt opbyggende karakter. Måske ville det være på sin plads at gøre et par bemærkninger om, hvordan amerikansk demokrati og opdragelse forholder sig til hinanden.

Nu har jeg en forbløffende evne til at blande tal sammen, men det forholder sig nogenlunde således, at 80 % af alle amerikanske børn får en skolegang, der ender med noget i retning af vor gymnasieundervisning. Herhjemme ligger tallet vist omkring de 20 %. Endvidere er der 23 %, som derovre får en eller anden form for højere undervisning, mens vi herhjemme ikke sniger os stort op over de 5 %. Det gør naturligvis en forskel, når det kommer til spørgsmålet, hvad man kan fylde på, fordi der må tages hensyn til den brede almindelighed. Også med hensyn til undervisningens form og den mekaniserede form for kontrol giver det en forskel, om man har at gøre med en lille gruppe af de bedre begavede eller en stor gruppe, hvori de jævnt begavede udgør hovedparten.

Man har så ofte hørt, at unge amerikanere ikke har den samme viden om essentielle ting som europæiske unge. I første række kommer det naturligvis an på, hvad man forstår ved essentielle ting. Med hensyn til at omgås hinanden, herunder også at tage hensyn til andre — og det mener man derovre er overordentlig vigtigt — tror jeg ikke, vi har noget at lade amerikanerne høre. Sikkerheden og elskværdigheden over for fremmede er lige fra børnehavealderen udviklet til en fuldkommenhed, som er imponerende. Naturligvis må man ikke lade sig forlokke til at forveksle venlighed med venskab — en fejl mange af os begik, og som kom til at udløse kritiske bemærkninger: „Amerikanerne er overfladiske — de mener ikke noget med det" o. s. v. Og ganske vist er den evige optimisme trættende, men den hører med.

Dernæst har man den mærkværdige opfattelse, at det ikke er nødvendigt, at alle lærer det samme. Man forsøger blandt andet ved de mange prøver, tests og eksaminationer at finde frem til, hvad eleven kan magte, og i overensstemmelse hermed har eleverne valgmuligheder, således at de ikke behøver at spilde tiden med ting, som de er absolut uegnede til. Det vakte overalt, hvor jeg holdt foredrag, upas-

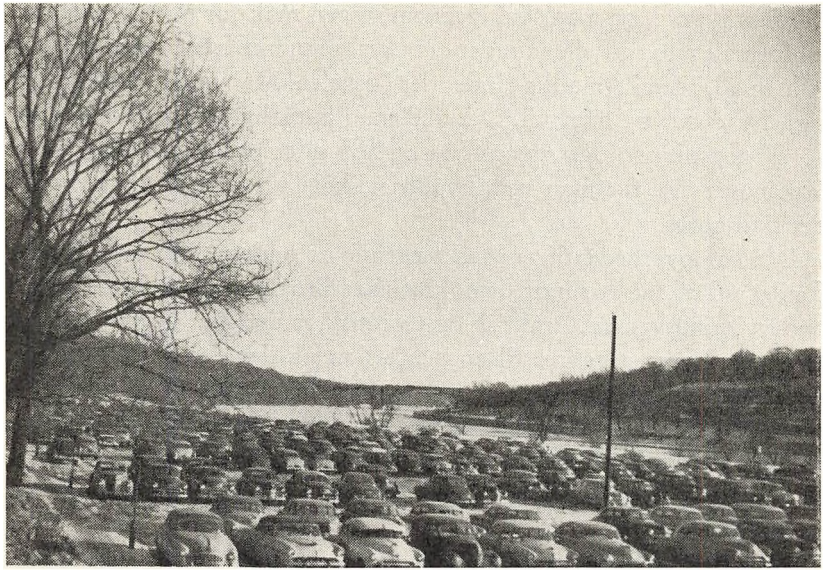

Parkeringsplads nr. 18. University of Minnesota.
„Old man river" i baggrunden.

sende munterhed, når jeg kom til at omtale, at de danske seminarieelever har gaver, der betinger, at et alt overvejende flertal kan lære at traktere en violin.

Men det er rigtigt, at de hjemlige „Pedere" og „Ingere" ville kunne hævde sig stolt i en prøve, hvor det gjaldt det, vi herhjemme mener er almindeligt kulturgods.

Baggrunden for den store valgfrihed imellem skolens fag, der dog først sætter ind godt oppe i klasserne, hænger naturligvis sammen med effektivitetsprincippet. Man mener, at man vil have større chancer for at tilegne sig noget, hvis man er velvilligt indstillet over for det. Det havde set sort ud for knudetænderne og støvdragerne, hvis det havde været princippet i min skoletid. Men måske også for matematik, fransk og religion.

Effektivitets-mentaliteten giver sig på andre måder udslag, der er bemærkelsesværdige. Paradoksalt nok er det et stiltræk for amerikaneren, at han ønsker at gå til bunds i tingene. Men denne tilbundsgåenhed er altid tempereret af hensynet til tingens praktiske relevans. Man giver sig ikke af med en undersøgelse for undersøgelsens egen skyld, men kun hvis den tager sigte mod noget bestemt. Det kan tage lang tid i et demokrati at finde frem til kompromis'et, som er demo-

kratiets rygrad, og man skal igennem megen snak for at få formuleret en formålsparagraf eller fundet det eksakte punkt frem, som man kan stile imod. Men i Amerika findes det i regelen. Man ved ganske nøjagtigt, hvad det er, man vil. Det ved man naturligvis også herhjemme — så nogenlunde da. Amerikanerne begynder imidlertid ikke på at lave noget om, før man ved, hvad det skal laves om til, og hvordan det skal gøres.

Det var overordentlig vederkvægende at opdage, at Amerika har fundet ud af, at et sundt demokrati har brug for et velkonsolideret undervisningssystem. Praktisk og teoretisk er det gået op for dem, at lærergerningen må gøres til en profession på lige fod med lægernes, juristernes, ingeniørernes o. s. v. Og man har fundet frem til det — efter min mening — absolut rigtige, at i stedet for at afkorte uddannelsen og gøre den lettere — og de har en lærermangel større end vores — skal man stille større krav, selv om man derigennem muligvis forlænger den.

Denne forlængelse af uddannelsestiden for lærere, som man f. eks. har indført i stillehavsstaterne, har også resulteret i det demokratiske endemål, at lærerens anseelse og løn ikke retter sig efter, hvilket alderstrin eller klasse han underviser, men udelukkende efter hans anciennitet og uddannelse. På samme måde som man f. eks. overalt i Amerika har indført en lønstigningsskala, der belønner de folk, der bruger deres fritid til at tage videreuddannelse. Nu ligger den specielle amerikanske etiks 1. bud tungt over lærerens stilling, alt eftersom det her er fastslået, at „tjener du penge, er du en succes, — tjener du ingen, er du et fæ". Og lærerne tjener ikke så meget, at det kan få nogens hjerte til at banke — derovre. Det har man også forståelse af fra mange sider, og der er, så vidt jeg kan skønne, bestræbelser i gang for at placere lærergerningen højere oppe på indtægtslisten.

Jeg er klar over, at de folk, der var med til at arrangere mit ophold i staterne, sørgede for, at jeg væsentligt fik det gode at se; men jeg har ingen grund til at tro, at det var Potemkin-kulisser, og overalt slog det mig, at de bevilgende myndigheder — hvad enten det var staten, kommunen eller privatkapitalen, der stod bagved — havde forståelsen af, at god undervisning koster penge. Hvad materiellet angår, er det et faktum, at der her ingen smålighed vises. Nu ved jeg, at man vil sige, at vor økonomiske situation er en anden, men også i Amerika kunne pengene jo teoretisk godt bruges til noget andet. Jeg finder det forstemmende og ulykkeligt, når man, som herhjemme, skal søge og trygle for at få bevilget den mindste smule undervisnings-

Foran en drugstore. Minneapolis.

materiale, i hvert fald til de institutioner, der skal uddanne lærere og gøre dem bekendt med, hvad der ligger af mulighed i f. eks. en recorder, et fjernsynsapparat o. s. v. På den anden side vil jeg indrømme, at der lægges en afgørende vægt på metoder og gadgets-fiksheder derovre, der har tendens til at skjule den enkle sandhed, at megen form for tilegnelse kun opnås gennem slid og bedrøvelighed. For ikke at gå til den yderlighed, at udbyttet er ligefrem proportionalt med den mængde sved og den portion kedsomhed, man har sat ind på tilegnelsen.

Synspunkterne brydes også derovre, men en yderligere diskussion om pragmatisme — traditionalisme — essentialisme og en indførelse af navne som Dewey og Woodring, som jeg forresten traf både i Minneapolis og Washington, vil føre for langt.

Selv om jeg fandt, at den „fornøjelige undervisning" blev drevet til yderligheder, ikke bare som f. eks. i U. of Calif.s børneskole i Los Angeles med en overhåndtagende form for emneundervisning, må jeg indrømme, at det såvel i børneskolen som på universitetet var lærerigt at iagttage, hvor vel forberedt og tilrettelagt undervisningen var, før den nåede ud til eleverne. Intet overlades til tilfældet.

For eleverne har denne form for „efficiency" den ubehagelighed, at de må igennem så mange prøver og eksaminationer, at det var over-

vældende. Ganske vist hænger det sammen med institutionernes størrelse. Børneskoler på 4000 elever og højere læreanstalter på 25.000 var ingen sjældenhed. Jeg blev klar over, at størrelsen betinger gode materielle og tekniske forhold, men selv små skoler var vel forsynede. Måske savner i hvert fald den amerikanske college-teacher det personlige kendskab til sine elever, som vi har i vore små institutioner med det deraf flydende gensidige incitament.

At give et blot nogenlunde fyldigt referat af årets resultater sætter mig i samme situation som drengen, der havde valgt at skrive stil om „Verden af i går, i dag og i morgen". Der er en forvirrende masse enkeltheder, som vel efterhånden finder sammen til en syntese.

Sammen med en kemiker fra Barcelona og en historiker fra Adelaide deltog jeg i lange tider i en aftenlig selskabsleg over en kop kaffe — vi drak altid kaffe — der gik ud på at rakke The American Way of Life ned. Legen afgik pudsigt nok ved døden, selvom kaffepausen blev fortsat til sidste dag. Og jeg har grund til at tro, at der er noget om den bekendelse, som jeg har hørt mange udlændinge aflægge ved Rotarymøder og anden festlig tidkort: at først opfyldte beundringen den besøgendes sind. Efter et par måneders ophold vågnede kritikken, der gnavede sig indad til en for nogles vedkommende ordløs irritation. Når så alt var blevet dagligt, gik man ind i en tilstand af væbnet neutralitet for så ved afrejsen undrende at erkende, at man måske med tiden ville være kommet til at tilgive. Og det er som bekendt at forstå.

L. B. A.

LIDT OM FOTO—

Det er desværre alt for almindeligt, at begyndere i fotograferingens ædle kunst lader sig nøje med den nødvendigvis korte forklaring, fotohandleren giver dem, når de køber deres kamera, en forklaring, hvis væsentligste indhold forøvrigt er glemt, inden de vordende amatørfotografer har lukket forretningens dør efter sig. Og så går de så at sige i lag med på egen hånd at opfinde fotografien forfra, hvilket dog langt fra lykkes for alle, idet mange taber modet over mislykkede resultater og lægger apparatet bort for stedse uden nogen sinde at opdage, hvilke glæder de er gået glip af. — Det er ikke nok at anskaffe sig et instrument, man må også forstå at bruge det, hvis det skal opfylde sit formål. De færreste vil drømme om at lære sig selv at spille violin. Man kunne måske nok nå til at frembringe en genkendelig melodi, men vejen ville blive unødvendig lang og besværlig, og man ville, hvis man ikke længe forinden havde opgivet det, ved egen hjælp ikke på et år nå så langt, som under en kyndig lærers vejledning på en måned.

Amatørfotografens kyndige lærer er den gode lærebog. Der er i dag et væld af sådanne på markedet: digre og udførlige værker til store priser, og lette, fikse håndbøger skrevet i et sprog, enhver forstår, og til priser, enhver kan overkomme. For mindre end ti kroner kan man købe sig hæderlige, gennemillustrerede fotobøger, der giver alle de oplysninger, begyndere har brug for de første to-tre år. Mit første råd til *den* vordende fotoamatør, der agter at nå lidt videre end til at tage de bekendte billeder af onkel Jørgen og tante Bine stillet op med ryggen mod det pyntelige husmandssteds solbeskinnede sydmur og med øjnene sammenknebne mod lyset, må derfor blive: køb en lærebog for begyndere senest den dag, De køber Deres kamera; den er lige så nødvendig som kameraets beredskabstaske. — Læg mærke til, at jeg udtrykkelig sagde *senest*. De fleste bilejere anskaffede sig dog „Vejen til kørekortet", før de købte vognen. — Følger De dette råd, da kan De roligt springe resten af denne artikel over: grundet dels min begrænsede tid og viden, dels årsskriftets beskedne format, vil den ikke

tilnærmelsesvis hverken i dybden eller bredden kunne spænde over det samme, som en lærebog forfattet af professionelle fotografer. — Agter De imidlertid ikke at følge det, skønt De måske allerede besidder eller står overfor at skulle anskaffe et kamera, da læs videre, thi denne artikel skulle netop være et hip til lille Hasan med de skæve ben, men tag den dog endelig ikke for andet end det, den til syvende og sidst er: en relativt erfaren amatørs forsøg på at række den gruppe af hans medmennesker, der nu engang som han selv har fået fotobacillen i sig, en hjælpende hånd.

Den er kun et: sådan gør jeg, og ikke et: sådan skal det gøres, og her står vi straks ved noget meget væsentligt, der gælder såvel når talen er om vores hobby som om vort daglige arbejde: lær af andres erfaringer, — kast det bort, Du ikke kan bruge og find Din egen stil! — „Håndbog i praktik for unge lærere" er vi unge lærere en uvurderlig støtte, men hvis vi ikke erstatter en del af stoffet med andet, der vokser frem af vor egen personlighed, når vi ikke langt, og nøjagtig det samme gælder, når talen er om foto, fotobøger og foto iøvrigt.

Længe før jeg fik råd til at anskaffe mig et kamera, stod det mig klart, at formatet skulle være 24×36 mm, populært kaldet Leica-formatet, hvilket skyldes, at det var Ernst Leitz i Wetzlar, der — så tidligt som i 1924 — som den første i verden optog et kamera af dette format i fabrikation. Det blev bragt på markedet under navnet LEICA, og siden har da ordet Leica med fuld føje formået at få fotografers — såvel professionelles som amatørers — øjne verden over til at skinne med begejstringens glød. — I kameraer af Leicaformatet anvendes film af samme bredde og med samme perforering som kinofilm. Det enkelte negativ er altså kun 24×36 mm, så det siger sig selv, at der af hvert negativ — for at få et anvendeligt billede — må laves en forstørrelse, hvilken omstændighed afskrækker mange vordende amatører og altid anvendes i anderledes tænkendes argumentation mod leicasamfundets trosfæller. — Forøvrigt findes der to kategorier af leicamodstandere, nemlig nogle, fortrinsvis begyndere, der fanatisk klynger sig til 6×6 eller 6×9 formatet med den begrundelse, at det er billigere at få lavet et 6×9 kontaktaftryk end en 6×9 leicaforstørrelse, og at man med 6×9 formatet *selv* uden alt for store udgifter kan lave sine billeder, og nogle, fortrinsvis viderekomne, der nok anerkender, at ethvert billede bør være resultatet af en forstørrelsesproces, men som hævder, at leicaformatet er for lille til ordentlige fortørrelser. — De fleste ville tie, dersom de vidste, hvor meget lettere, morsommere, bedre og i længden billigere det er at lave for-

størrelser end kontaktaftryk. Alene forstørrelsespapiret rummer store fordele fremfor kontaktpapiret. Mens man ved forstørrelsespapiret kan klare langt de fleste situationer med papir af 3 hårdhedsgrader, nemlig special, normal og hård, må man, når talen er om kontaktaftryk, for at være helgarderet ofte arbejde med indtil 8 forskellige hårdhedsgrader. Endvidere har forstørrelsespapiret et langt større belysningsspillerum end kontaktpapiret, der meget let bliver gult, hvis man forsøger at „pine" det i fremkalderen. Godt nok kræver anskaffelsen af et forstørrelsesapparat en betydelig større kapitalinvestering end anskaffelsen af en primitiv kopierramme, men man må nu indstille sig på et arbejde på langt sigt.

Man kan få et fuldt ud anvendeligt forstørrelsesapparat for 135 kr., et hæderligt for 210 og et udmærket for 350 kr. Med ethvert af disse apparater kan man til enhver tid lave en 12×16 eller 13×18 forstørrelse til en pris, der ligger væsentlig under den, fotohandleren forlanger for et 6×9 kontaktaftryk. Endvidere må man tænke på den følelige papirbesparelse, man opnår ved arbejdet med forstørrelsespapiret takket være dettes langt større belysningsspillerum frem for kontaktpapiret, og endelig må man ikke glemme negativmaterialets pris. En leicafilm til 36 optagelser koster i mørkekammerpakning mellem 4 og 5 kr. Sammenlign denne pris med prisen på en 6×9 film til 8 optagelser, og få Dem et billigt grin. Man behøver ikke at være noget stort geni for at se, at enhver økonomisk sammenligning mellem de to formater vil falde ud til leicaformatets fordel, og derfor er det også horribelt, at fotohandleren skal have mere for en leicaforstørrelse end for et kontaktaftryk af tilsvarende størrelse, ikke mindst da forstørrelsesapparatet har en langt større kapacitet end kontaktapparatet. — Og glem så ikke, kontaktmænd, hvad det betyder at kunne variere billedernes format. Det er noget der liver op på fotoalbummets sider. Personlig hader jeg disse albums, hvor billeder af nøjagtig samme størrelse sidder systematisk ordnede side efter side. Man får associationer om Knold og Tot-siden i „Hjemmet". —

Så er der dem, der hævder, at formatet er for lille. — Det er rigtigt, at leicaformatet har sin begrænsning, det har alting jo. Der kan laves større forstørrelser efter et 6×6 eller 6×9 negativ, når et godt kamera er anvendt, og vel at mærke anvendt rigtigt, end efter et leicanegativ, men hvor ofte har man brug for de helt store forstørrelser, og hvor ligger leicanegativets begrænsning? Personlig har jeg aldrig lavet forstørrelser større end 24×30 cm, men jeg har ofte set fuldstændig da-

delfrie leicaforstørrelser på 60×80 cm. Mon ikke de fleste amatørers behov dermed skulle være dækket? —

Og så skal vi have købt kamera. — Et kameras kapacitet afhænger næsten udelukkende af to ting: Objektivet (d. v. s. linsen) og lukkeren. Jo større objektivet er i forhold til dets brændvidde (afstanden fra linsen til filmen) des mere lys vil der inden for et givet tidsrum kunne passere igennem det, og jo større bliver kameraets kapacitet og pris. Objektivets hastighed bestemmes nemlig i almindelighed af forholdet mellem dets diameter og brændvidde, dets såkaldte f-værdi. Et f:8 objektiv er et objektiv, hvis diameter er en ottendedel af dets brændvidde, et f:3,5 er 1/3,5 eller ca. en trediedel, og et f:2 halvdelen af brændvidden. Altså: jo mindre f-værdi desto hurtigere objektiv. — Nu kunne der tærskes meget langhalm på f-værdier, blendeåbninger og lukkerhastigheder, men lad os gøre det så kort som muligt.

Den almindeligste f-værdi på et middelgodt kamera er f:3,5. De forskellige blendetal er så i regelen 3,5 - 4 - 5,6 - 8 - 11 - 16 og 22. Lukkerens kvalitet svarer gerne til f-værdien og lukkerhastighederne kan så f. eks. være 1 - 1/2 - 1/5 - 1/10 - 1/25 - 1/50 - 1/100 - 1/250 og 1/500 sekund. Lidt billigere kameraer har som regel 1/300 sekund som største hastighed, 1/250 sekund bortfalder da. På de nyeste kameraer er tiderne lidt anderledes og bedre, nemlig 1 - 1/2 - 1/4 - 1/8 - 1/15 - 1/30 - 1/60 - 1/125 - 1/250 og 1/500. Det ses, at en given lukkerhastighed fremkommer ved halvering af den foregående, eller fordobling af den følgende, og anvendelsesmåden er lige ud ad landevejen. Passer belysningen f. eks. til bl. 11—1/160, har man frit valg mellem bl. 4—1/500, 5,6—1/250, 8—1/125, 11—1/60, 16—1/30 og 22—1/15. På tilsvarende måde skal de først nævnte tider anvendes, men det ses straks, at de nye er bedre, da halveringen og fordoblingen her er nærmere ved at være rigtig. — Foruden de nævnte hastigheder er der også B. Stilles lukkeren på B, og man eksponerer, er lukkeren åben så længe man trykker udløsningsknappen i bund. Man kan således belyse så længe, man vil. —

Et f:3,5 kamera af anerkendt fabrikat og med hastigheder indtil 1/500 sekund kan i dag købes for godt 200 kr. Et andet, men lige så anerkendt fabrikat, også med f:3,5 men med tider kun til 1/300 sekund, kan købes for knap 200 kr. — Er det dyrt, når man tænker på, at objektivet skal slibes med en nøjagtighed, hvor der er tale om tusinddele millimeter, og at lukkeren skal konstrueres med et urværks præcision? Nej, det er sandelig ikke dyrt, og vi kan udelukkende takke den moderne, gennemrationaliserede industri for, at fotoappa-

rater i dag er så billige som aldrig tidligere. — Og husk så samtidig at køb en beredskabstaske til kameraet, skønt — påmindelsen er vist overflødig, da fotohandleren sikkert husker det, men lad ham foreløbig beholde alt det øvrige „uundværlige" tilbehør, han tilbyder Dem, blot må vi have en film i kameraet, og hvad skal det så være for en? — Alle fotografiske film er mere eller mindre „kornede". Dette skyldes de lysfølsomme korn af sølvsalte, der findes i filmenes emulsion, og kornene varierer i størrelse efter filmens hurtighed således, at de hurtigste film har de største korn. Jo mere vi forstørrer billederne op, des mere fremtrædende bliver kornene naturligvis. — En films hastighed kan udtrykkes på forskellige måder, men de to almindelige mål er det tyske DIN (Deutsche Industrie Normung) og det engelske SCHEINER (efter opfinderen). At foretage omregninger fra det ene til det andet mål er ingen sag, blot man er nogenlunde sikker i addition og subtraktion med 10, idet 17/10 DIN svarer til 27 Scheiner, 21/10 DIN til 31 Scheiner, o. s. v. — Jo mere langsom og finkornet en film er, des mere farveføl som, d. v. s. tonrigtig, er den, og jo mere hurtig og grovkornet den er, des mere nærmer den sig det sort-hvide i tonerne, gråtonerne træder mere tilbage. — Hver film er glimrende til sit bestemte formål, men de fleste amatører, i alt fald begynderne da, vil gerne have en film, der er så alsidig som muligt, og en sådan kan jeg også anbefale. Jeg ville helst have undgået at nævne fabrikater og firmanavne, men jeg vil dog lige anføre navnet på den film, jeg har taget til mit hjerte, den film, jeg altid vender tilbage til, når jeg har prøvet andre. Den hedder „Ilford FP3".

Dens hastighed er 29 Scheiner eller 19/10 DIN, den er således middelhurtig, da 21/10 DIN regnes for hurtig og 17/10 DIN for forholdsvis langsom, skønt der er mange film, der er meget langsommere. Den er lige anvendelig sommer og vinter, egner sig lige så godt til kunstlys som til dagslys, er tonrigtig, og der kan laves store forstørrelser af den uden at kornene bliver generende. — Find den film, der passer *Dem* bedst, d. v. s. den, der giver Dem den type negativer, De helst vil have, og hold så fast på den. Skift ikke i tide og utide, resultatet afhænger af, at materialet er ensartet og at De forstår at anvende det, altså lærer belysningstiderne at kende o. s. v. Brug den samme film sommer og vinter, men husk, at den skal have betydelig mere lys om vinteren end om sommeren, men det gør ikke spor, for de moderne småbilledapparater er så lysstærke og har så mange lukkervariationer og så stor dybdeskarphed, at man i ethvert tilfælde er helgarderet. Mit apparat, der er en f-2,8, med halveringstider, giver på samme ha-

stighed 64 gange så meget lys på bl. 2,8 som på bl. 22. Tager vi de forskellige lukkerhastigheder med, giver den på bl. 2,8 og 1 sekund 32768 gange så meget lys som på bl. 22 og 1/500 sekund. Jo, der er muligheder nok, og brug dem, for de betaler jo for dem alle. — Til orientering bør jeg lige nævne, at en films hastighed fordobles eller halveres pr. 3/10 DIN. En film på 18/10 er således dobbelt så hurtig som en på 15/10, men kun halvt så hurtig som en på 21/10 DIN. —

Og så fotograferer vi — og når onkel Jørgen og tante Bine stadiet er overstået, kan vi tale om ekstratilbehør, der er rart at have. Jeg skal i det følgende, mens vi ser på billeder, nævne, hvad jeg har brugt af sådant. Det er, hvad jeg anser for tilstrækkeligt for langt de fleste amatører. —

Hvornår er et billede „godt"? Hvilke egenskaber karakteriserer et godt billede? — Efter lange overvejelser mener jeg at have fundet en brugbar defination. Et billede er godt, når det virker tiltalende på andre end den eller de personer, der har medvirket ved optagelsen! Kan den ikke bruges? — Og så skal jeg i gang med den kedelige historie, at omtale mine egne billeder. En kedelig historie, for roser jeg mine egne billeder, roser jeg mig selv, men noget godt er der dog ved det, for jeg kan kritisere dem så meget jeg lyster, uden at nogen af den grund føler sig trådt over tærne. — Før jeg af mit arkiv, der omfatter mellem tolv og tretten hundrede negativer, udvalgte disse 6, stillede jeg følgende betingelser:

1. Alle billeder skulle være optaget i Tønder eller nærmeste omegn.
2. Ingen af de klassiske Tønder-motiver måtte medtages (Torvet, Uldgade, Bachmanns vandmølle o. s. v.).
3. Ingen af billederne måtte tidligere have været udstillet på seminariet.
4. Der måtte ingen personer være på billederne.
5. Der måtte ved optagelsen af billederne kun være anvendt tilbehør, som enhver kan anskaffe sig til rimelig pris.

Under overholdelse af disse betingelser udvalgte jeg så disse 6. Det er alle billeder, jeg holder af, men om de er gode, overlader jeg til læserne at afgøre.

Først brogelænderet, en udpræget modlysoptagelse. Broens kant lagt i billedets diagonal, hvorved den kommer til at fungere som en slags symmetriakse mellem gelænderet og dets skygge, der på en morsom måde gentager den solide jernkonstruktions mønster. Selve gelænderet får i kraft af modlyset en vis 3-dimensional virkning. — Her er anvendt solblende, der er et nødvendigt, men også tilstrække-

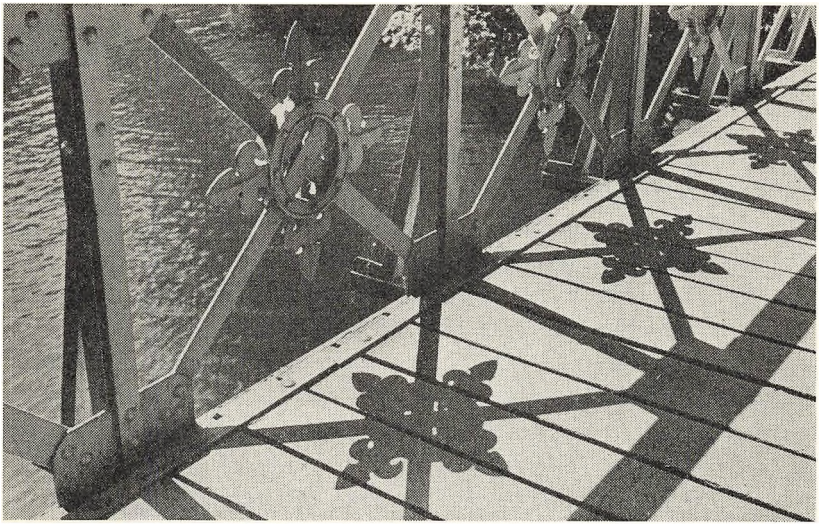

ligt, tilbehør for at tage gode modlysoptagelser. Prøv at fotografere kæresten, konen eller børnene i modlys og se, hvordan de træder frem i rummet. — En solblende er et billigt tilbehør, lad den være det første tilbehør, De anskaffer Dem. —

Så kommer den lille jerseykvie. Også modlys. Intet ekstraordinært ved kompositionen, bare et forsøg på at gengive dyrets former. Er det lykkedes? Både — og. Læg mærke til hovedet, der gør sig godt, fordi ørerne — navnlig det venstre — samt de små horn står så fint i modlyset. Bagbenene er også gode. Læg mærke til den fine lyse stribe, der afgrænser højre lår. Lige bag krydset kniber det lidt, der er for lidt kontrast. Det mørke plankeværk havde været en bedre baggrund end det lyse græs. Data: Broen. Bl. 5,6 — 1/30 sek. ADOX KB17. Negativfremkalder „Tetenal". August 1955. — Kvien. Bl. 5,6 — 1/60 sek. Ilford FP3. Negativfremkalder „Unitol". Juni 1955. — Husk, at modlysoptagelser skal have 4 gange så meget lys som medlysoptagelser. Det vil sige 2 blænder mere. —

Det tredie billede, snebilledet, er også en modlysoptagelse. Snebilleder skal have sol, ellers virker sneen som gibs. Bedst bliver det i modlys. — Jeg gik længe og luskede, jeg syntes, der manglede noget på billedet. Så gik jeg en gang over den lille bro, og da jeg så igen kiggede i prismesøgeren, var jeg tilfreds. Forestil Dem dette billede uden fodsporene, det er intet værd. — Synes De, krydskompositionen virker for stift? Se, hvor fint modlyset fremhæver den snedækkede grøftekants runding. Det er kedeligt, at det lille træ i forgrunden ikke

står lidt højere oppe på billedet og lidt længere ude mod venstre hjørne. — Hvor ville billedet have vundet derved! — Bl. 5,6 — 1/60 sek. Ilford FP3. Unitol negativfremkalder. Februar 1955. —

Filtre er noget af det, fotohandlerne ynder at prakke amatørerne på. Mit råd er: anskaf ikke for mange, og brug dem med måde. De har deres berettigelse, når man vil opnå særlige effekter, men ellers ikke. Jeg har to: et rødfilter med forlængelsesfaktor 8 og et gulgrønt med faktor 2. Forlængelsesfaktoren er det tal, der angiver, hvor mange gange man skal forlænge belysningen. Rødfiltret giver langt den kraftigste virkning, idet det absorberer himlens blå lys, så skyerne træder tydeligt frem. — Vi kigger først på billedet med højspændingsmasten. Det er optaget i april 1955 og er et af mine aller kæreste billeder, for jeg synes, der er en sådan flugt og fart over det, at man ligefrem kan *høre* forårsblæsten. Billedet ville have vundet ved, at man kunne have set lidt mere af grenene, der lige anes i øverste venstre hjørne. Det ville have givet en fin modvægt mod det noget tunge nederste højre. Læg mærke til det lille træ i forgrunden. Det er næppe halvanden meter højt, og dog rager det op over højspændingsmasten. Mange har spurgt mig, hvad der er på den anden side af murværket og dæmningen. Billedet vækker deres nysgerrighed. Så må det være godt. — Bl. 4 — 1/60 sek. — Rødfilter — Ilford FP3 — Unitol. —

Hesten: Jeg er ikke nær tilfreds med det billede, men jeg kunne ikke lade være med at tage det, for det var ideelt rødfiltervejr med dybblå himmel og lyse skyer. Den lave horisont opnår man ved at foretage dyb knæbøjning. Pas på pressefolderne! —

Jeg ville have haft horisonten meget lavere endnu, så hesten havde stået som en grel kontrast til de hvide skyer, og der var virkelig også en lille bakke, der ville have egnet sig godt til at anbringe hesten på. Jeg trak længe rundt med den, men det passede nu ikke krikken at lade sig fotografere på bakken med løftet hoved og fyrigt blik, som det var min plan, så jeg måtte resignere overfor en så total mangel på dramatisk forståelse og nøjes med at fotografere den nede i lavningen, hvor græsset i sandhedens interesse også var bedre. Alligevel synes jeg, jeg fik et billede ud af det. Læg mærke til skyerens form og retning og hestens højre bagkrop med den lille tot halehår blæst lige i vejret. Der er en vis flugt og fart over det, man er ikke i tvivl om, fra hvilken vej vinden blæser. — Bl. 5,6 — 1/60 sek. — Rødfilter — Agfa ISS — Unitol. — Juni 1955.

Et forholdsvis billigt tilbehør til fotografiapparatet er en forsatslinse. Mig bekendt kan der fås forsatslinser til alle objektiver, og ud-

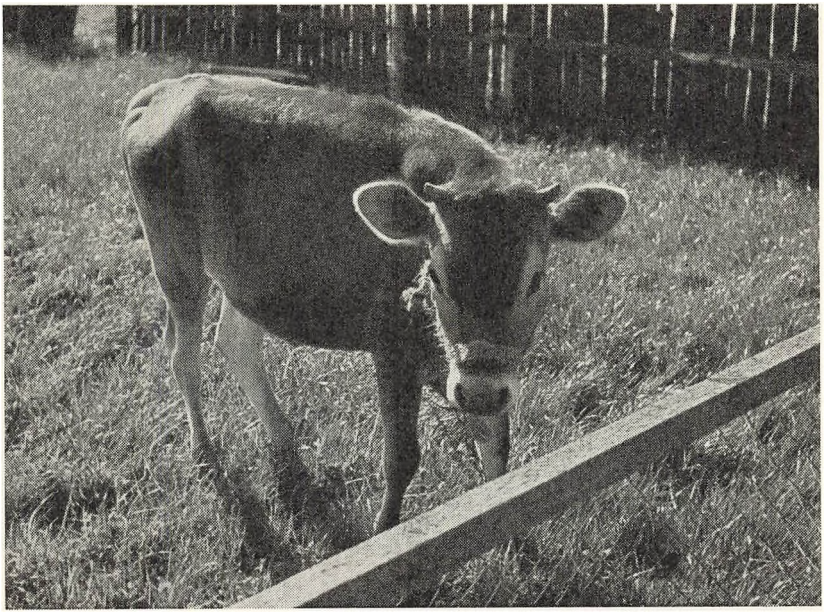

styret med et sådant åbner der sig utallige nye muligheder for kameraet. Blot man gør sig klart, at dybdeskarphedsområdet, det område, over hvilket apparatet tegner skarpt, er forsvindende lille, så indstillingen må derfor være pinlig nøjagtig. — Billedet af „Gæslingerne" tog jeg på 16 cm afstand. Dybdeskarphedsområdet er på denne af-

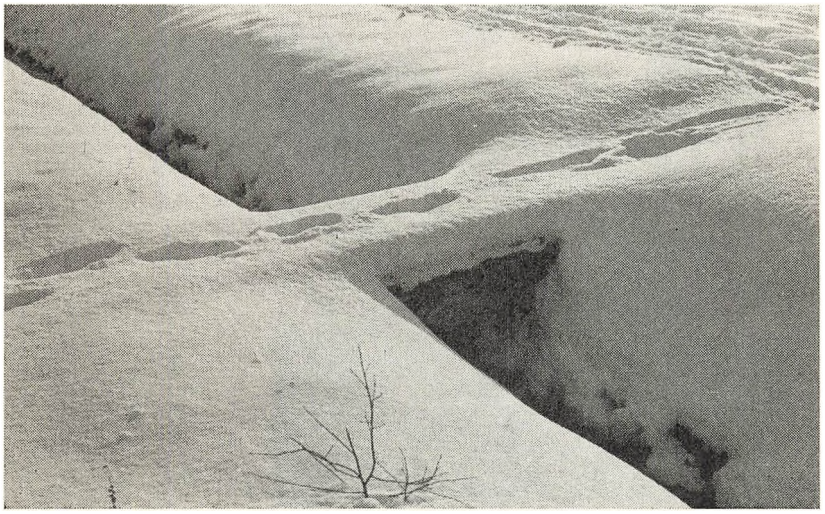

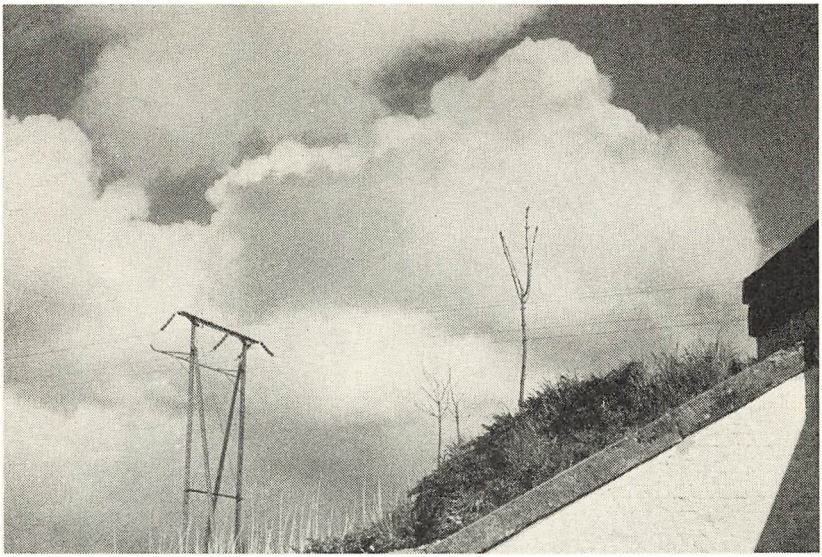

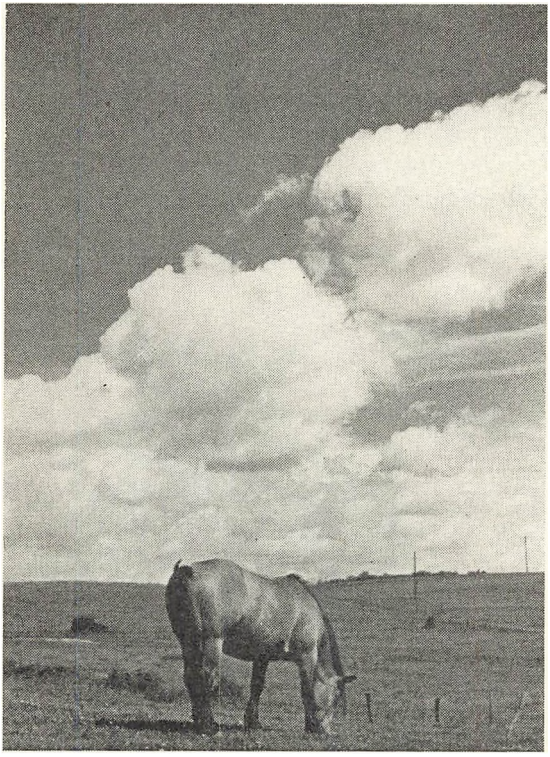

stand ved bl. 22 kun 3,3 cm. Iøvrigt må jeg vedrørende brugen af forsatslinser henvise til lærebøgerne. Det vil føre for vidt at komme ind på det her. — Bl. 22 — 1/2 sek. — Belysning: to B-lamper à 500 watt. — Ilford FP3 — Unitol. — April 1955.

Nu må jeg slutte uden nærmere at omtale det morsomste og interessanteste af fotoarbejdet, nemlig mørkekammerarbejdet. Fremkald selv Deres film. Begynd med små filmstumper, så er skaden dog ikke så stor, hvis der skulle ske uheld. Forstør selv Deres negativer. Selve fotograferingen er kun det forberedende, forstørrelsesprocessen det egentlige arbejde. Den skaberglæde, der kan betage en fotograf, når han står i sit mørkekammer og ser resultaterne gro frem, kan slet ikke beskrives, den må opleves. —

Er De endnu ikke amatørfotograf, så bliv det endnu i dag, De vil ikke fortryde det. Køb en lærebog og lær teorien. Tag gode billeder og voks med opgaverne. — Motiver er der nok af, når ellers vi kan se skoven for bare træer. — Held og lykke.

J. Rafaelsen (55), lærer, Hellevad.

SKOLENYT

fra Svendborg amt

På opfordring af redaktionen skal det være mig en glæde at give nogle oplysninger til årsskriftet for Tøndringer-samfundet vedrørende skolebyggeriet her i Svendborg amt.

Som De jo kender det fra „Kyrre" har Svendborg amt en særlig stilling i dansk skolehistorie.

Lyset i tidens billede udgik for over halvandet hundrede år siden fra Brahetrolleborg, „det velsignede Brahetrolleborg", som digteren og seminarielæreren H. V. Riber skrev i sin dagbog fra den 19. juli 1790. I de reventlowske skoler med de historiske navne: Sybillesminde, Wendtsminde og Ludvigsminde førtes filantropismen ind i dansk kulturliv, så man med megen ret kan sige, at her på disse egne har den danske folkeskoles vugge stået.

I Vilhelm Birkedals gamle sidelænge i Ryslinge præstegård begyndte Kr. Kold det skolearbejde, som fik sin overordentlige store betydning, ikke blot for friskolebevægelsen, men måske i højere grad for vor folkeskole, igennem den levende fortælling.

To navne vil igennem lange tider høre uløseligt sammen: Niels Bukh—Ollerup, eller Ollerup—Niels Bukh, for det var måske en forudsætning for at kunne rejse en gymnastikhøjskole af Ollerups format, at den netop blev lagt på en egn, hvor højskole, skytte-, gymnastik- og sangforeninger igennem mange år havde udført det folkelige og kristelige kultiveringsarbejde, der muliggjorde at rejse en skole, hvor den voksne ungdoms legemlige og åndelige udvikling blevet øvet i den harmoni, som unge mænd og kvinder netop fandt i Ollerup.

Men efter denne indledning kan det jo så være naturligt at spørge, om skolerne i Svendborg amt i det år 1955 er i stand til at hævde de rige traditioner.

Det største og vigtigste i en skole er jo det, der foregår inden for

de fire vægge. Og det er min erfaring, at der også i vore dage øves en dygtig og samvittighedsfuld gerning af vore kolleger i vor folkeskole.

Men rammerne, arbejdsforholdene, har sin overordentlig store betydning både for arbejdslysten og formentlig også for arbejdsresultatet. Og med h. t. udbygningen amtets skolevæsen i henhold til 1937 loven, står det desværre ikke alt for godt til i Svendborg amt.

I amtets 80 landkommuner er der ialt 153 folkeskoler. Af disse var der i 1949 kun 5 skoler, der rammemæssigt opfyldte kravene i 37 loven.

I de sidste par år er der færdigbygget 8 skoler, og i løbet af vinteren og foråret vil der yderligere kunne indvies 16 nye skoler. D. v. s., at der da er 26 kommuner, hvor skoleloven af 1937 er helt gennemført, og da det fortrinsvis er de større kommuner, der har bygget eller bygger, vil 1/3 af amtskommunernes ca. 12.000 undervisningspligtige børn kunne modtage en undervisning, som af de fleste lærere og forældre anses for at være tidssvarende.

At interessen for at få skolens rammer i orden er til stede, mener jeg fremgår af, at 34 kommuner har ansøgt om materialebevilling til skolebyggeriet. En del af disse kommuner har haft deres ansøgninger liggende i ministeriet i flere år, uden at det er lykkedes dem at få byggetilladelse. P. gr. af den vanskelige økonomiske situation, landet befinder sig i, har det ikke været muligt i indeværende år at få en eneste bevilling til at sætte nyt skolebyggeri i gang.

Selv om mange sogneråd gør sig store anstrengelser for at skaffe lån i pengeinstitutterne til byggeriet, har detailtegninger og projekter godkendt af alle myndigheder og foretager rejser til København for på højeste sted at få udvirket byggetilladelse, har det ikke været muligt i kalenderåret 1955 at opnå positive reultater. Vi håber i den henseende på et nyt og bedre 1956.

Svendborg amt er tæt befolket. „Der er ikke længer' fra by til by, end klokker kan høre hverandre." Det er derfor forståeligt, at man ved udarbejdelsen af de fremtidige skoleplaner, der skulle indsendes inden 1. april 1953, inden for en rimelig grænse har centraliseret skolevæsenet på den måde, at man i mange kommuner har bygget en centralskole eller sogneskole, hvad vi her helst vil kalde en sådan skole, for børnene fra 10 års alderen og bevaret forskolerne for de første 3 årgange ude i de gamle skoledistrikter.

Som eksempel kan nævnes, at der på Taasinge har været 7 skoledistrikter med hoved- og forskoler. Når skolebyggeriet her er gennemført til foråret, vil der blive 2 hovedskoler og 6 forskoler. De revent-

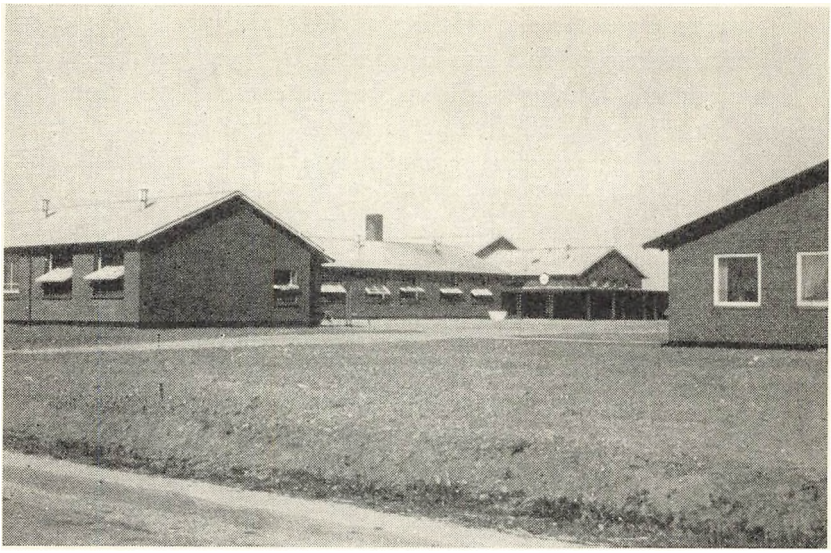

Hesselager skole. Arkitekt Folke Olsen.

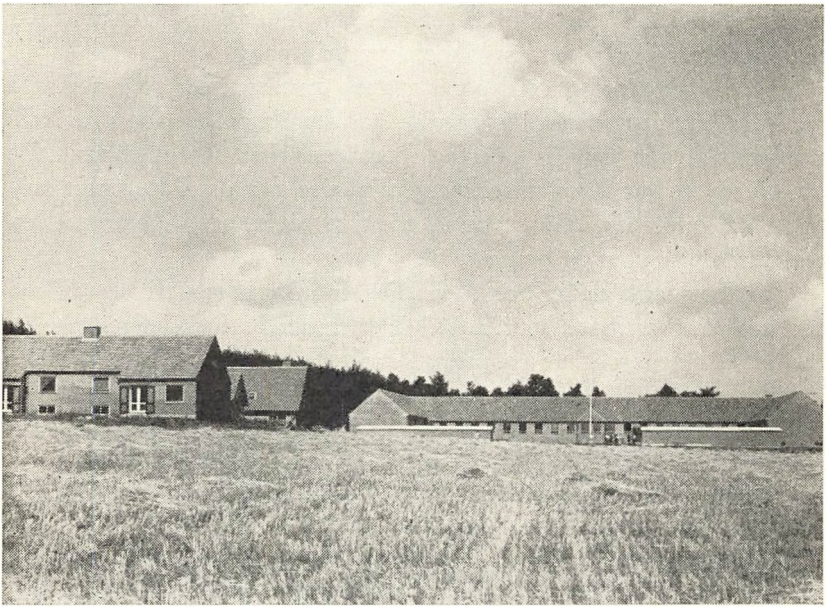

Til sammenligning: Nørre Løgum centralskole i Tønder amt.

lowske skoler i Brahetrolleborg kommune er nu forskoler, og hovedskolerne er afløst af en stor købstadsordnet centralskole med mellem- og realskole.

I en tid, hvor skolens struktur er under debat som aldrig før, kan det måske være rimeligt at oplyse, at man både i kommunalbestyrelser, skolekommissioner og blandt lærerne ved udarbejdelsen af skoleplanerne har lagt meget stor vægt på at beholde børnene i landsbyskolerne i videst muligt omfang. For at undgå, at børnene forlader deres skoler i 11 års alderen og rejser ind til byernes eksamensskoler, har man gjort brug af folkeskolelovens paragraf 2, stk. 2, der tillader, at man oven på folkeskolen indretter 2¼ årige præliminærkursus. Her i amtet er der foreløbig påbegyndt undervisning i 5 skoler i. h. t. nævnte paragraf, og der bliver, hvis ikke lovgivningen lægger hindringer i vejen derfor, mindst 6 skoler til af denne art. På dette område er der tilsyneladende god vilje blandt kommunerne til at føre tanken om skoleforbund ud i livet.

Må jeg her bemærke, at vi allerede har erfaringer for, at disse skoler, de „udelte" skoler, i befolkningens øjne har en helt anden stilling end de skoler, der halvvejs tømmes for børn i de ældste klasser. At landsbyskolens lærere er i stand til at give deres elever en eksamen, tilmed en god eksamen, giver dem en position, der stiver dem af. Jeg kan nævne, at i en skole, der dimitterede for første gang til præliminæreksamen i sommer, var f. eks. gennemsnitskarakteren for samtlige elever i tysk 14,19. Dette resultat viser i hvert fald, at der har været arbejdet godt både af lærer og elever, og når elevernes talsmand ved translokationen tillige kunne udtale, at det bedste, de fik i skolen, ikke er skrevet på eksamensbeviset, men det er gode minder om dejlige skoledage, kan det så ikke få hjertestrenge til at klinge i en gammel Tønderseminarist?

Når der som nævnt i løbet af ganske få år bygges så mange skoler i et amt, kan det selvfølgelig ikke undgås, at der rejses nogen kritik mod skolebyggeriet. Man bruger i dag de samme udtryk om de smukke tidssvarende bygninger, som man brugte i grev Reventlows tid og kalder dem „paladser". Men det er glædeligt at konstatere, at langt den overvejende del af befolkningen glæder sig over at få deres skolevæsen udbygget, så det er i stand til at klare de opgaver, der kræves af skolen i vor tid. Det er i hvert fald en kendsgerning, at børnene er begejstrede for de nye skoler med sportspladser, gymnastiksale, skolekøkkener, sløjdlokaler, lyse klasseværelser med dejlige farver på væggene o. s. v., og denne børnenes glæde „smitter" i sognet. Også den

voksne ungdom, ja de ældre med, søger til skolen, til sognegården for at hente oplysning og genopfriske færdigheder.

Det forekommer mig derfor, at vor tid, hvor ringe den ellers får skyld for at være på mange områder, igennem skolebyggeriet trods alt vil sætte sig et minde, der fortæller en hel del om, at vi da også vil sætte noget ind på at bevare og videreføre vor danske kulturarv.

Må jeg slutte med at sende en hilsen til mine klassekammerater fra 1926 og ønske I unge, der i dag er elever på vort gamle hæderkronede seminarium, til lykke med, at I får en stor gerning at øve i vore nye skoler, i dejlige rammer og moderne forhold, — men til allersidst, det allervigtigste:

„Så husk hver gang et øjenpar mod dig i undren står,
du er for barnet Moses, der vand af klippen slår.
Du ejer tryllenøglen, som kan åbne verdens port,
og nærer du dets undren, da er din gerning gjort."

L. Chr. Pedersen.

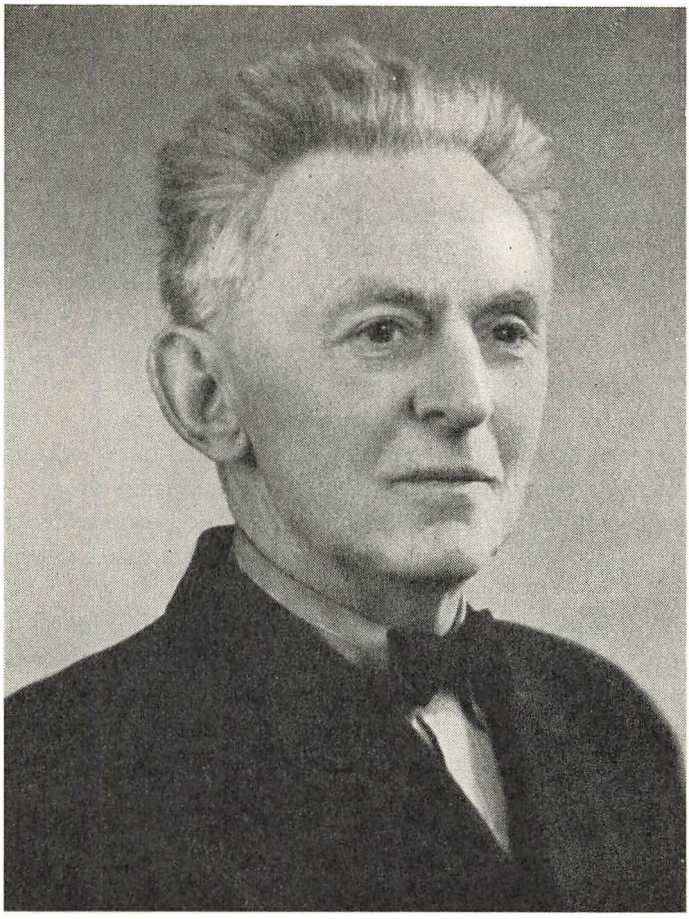

THORVALD PETERSEN

3. 12. 1881 — 3. 11. 1955

Den 3. november 1955 døde bagermester Thorvald Petersen i Tønder, 74 år gammel. Han var født i Nordborg, men kom som ung mester til Tønder og grundlagde sin bagerforretning, der siden voksede til den kendte store virksomhed („Vor bager").

Fra sin unge tid var han stærkt interesseret i nationale, folkelige og kristelige spørgsmål, og her i Tønder tog han livlig del i det danske arbejde. Han var med til at stifte Tønder læse- og ungdomsforening

(1912), og de lidt ældre iblandt os husker ham som foreningens formand i en periode i 20-erne, hvor han sammen med flere af „den gamle garde" søgte at bevare dens præg af en folkelig *ungdoms*forening og at hindre, at den blev til det, den nu er: en næsten blot og bar teaterforening.

Ved genforeningen blev Thorvald Petersen indvalgt i Tønder byråd og havde sæde i rådet ved sin død. På mangfoldige områder har han præget udviklingen inden for Tønder kommune og var, trods sine ofte skarpe standpunkter, respekteret af alle.

Efter 1945 tog Thorvald Petersen levende del i arbejdet for danskheden i Sydslesvig. Gennem mange besøg dernede skabte han en række værdifulde forbindelser over grænsen på vesteregnen, og så sent som den 14. marts 1955 kunne man ved Sæd toldsted høre ham med glad og stolt mine citere: „Udi kampen de riddersmænd drage" — ved synet af den flok af mænd og kvinder fra Tønder-egnen, der sammen med ham drog ned for at medvirke ved sydslesvigernes afstemningsmøder.

Thorvald Petersen var en sand ven af den danske skole i Tønder. Det var en lykkelig dag for ham, da Danebrog blev hejst over et dansk seminarium og en dansk folkeskole i Tønder, og han forsømte aldrig en lejlighed til at vise skolen sin hengivenhed i ord og gerning. Derfor er det naturligt, at vi også her i årsskriftet mindes ham som en god dansk Tønderborger. *E. L.*

Nyt fra Tønder by

Den 6. januar 1955 blev Tønders nye kommuneskole indviet ved en smuk fest med taler af undervisningsminister Bomholt, borgmester J. Paulsen, skoleinspektør Johannes Petersen m. fl. — Der skal dog bygges et par gange til, først pedelbolig og senere en fløj med særlokaler m. v. — Kommunen har til bolig for skoleinspektøren købt en villa på Leosallé.

I sommer blev den sidste del af den nye omkørselsvej åbnet, og hovedvejen har nu følgende forløb: fra Østergade ved Tiedemann til Tønder øst, derfra med det nye vejstykke, der skærer Popsensgade tæt ved jernbaneoverskæringen og herfra fortsætter til Vestergade ved posthuset. Fra Vestergade med Kongevej forbi museet og Tønderhus

og med Mølleallé forbi vandmøllen til Sønderbro. Hele strækningen Østergade—Sønderbro får navnet Kongevej. Den indre by er ved denne vejføring blevet lettet for en hel del svær trafik.

En ny rutebilstation er indrettet ved Tønder øst, med nyt ekspeditionslokale, men ventesale fælles med stationen. — Bargumsvej er ført over banen (med nogle meget fine elektriske bomme), så man kan køre fra Leosallé direkte mod vest til Tved plantagevej og den nye kommuneskole.

Ved Tønder amts og bys sygehus arbejdes der på opførelsen af en meget stor tilbygning, og ved det tidligere Tønder bryggeri i Østergade har man netop sluttet opførelsen af nye gavle på de tilbageblevne bygninger, efter at skorstenen og en del af bygningerne er revet ned for at skaffe plads til en bedre udkørsel fra Nørregade. Bryggeriet blev købt af Tønder kommune, der igen solgte bagbygningerne til firmaet P. Riggelsen til fabrik og lager. I forhuset indrettes der bl. a. lokaler til ungdommens fritidsklub.

Og så seminariet — ja, der har der også været håndværkere i gang i det sidste par år. Elevhjemmet, der var ved at synke i jorden, har fået en højst tiltrængt understøtning, og samtidig er foretaget en tilbygning i fuld højde mod nord — ud mod parken —, så der er vundet 8 værelser mere og bedre bade- og toiletforhold.

Den gamle toiletbygning på pladsen ved åen — „pagoden" — er endelig forsvundet og afløst af en lang, lav bygning med tilbyggede læskure, bygget helt ud i skellet mod anlægs-stien. Pigernes gymnastiksal har fået en længe ønsket ændring af gulv m. v. i omklædningsrummet, og nu forestår der en radikal ændring af omklædningsrum og bad ved drengenes sal. Men festsalen står endnu uændret.

Obs.

Glimt
FRA TØNDERS KULTURLIV

En bemærkning i et avisreferat fra Tønder brandværns generalforsamling: „Der har i årets løb været etableret brandvagt ved 33 teaterforestillinger" — får en til at studse. 33 — det var egentlig ikke så lidt. Og man får ny næring til den ofte fremsatte påstand, at gennemsnits-tøndringeren deltager i flere kulturelle foranstaltninger end gennemsnitskøbenhavneren. For det ligger jo sådan, at alt det arrangerede slet ikke kunne gå, hvis ikke en ret stor del af byens borgere deltog i — ja, i praktisk talt det hele.

Af teaterforesstillingerne tegner Tønder læse- og ungdomsforening sig for 4—5, deraf mindst 1 fra Det kongelige teater hver sæson. Forsvarsbrødrene og andre foreninger tager deres part, ligesom der også nu holdes nogle tyske forestillinger i den store, nye teatersal ved Schweizerhalle, der ejes af den tyske forening i Tønder.

Tønderegnens musikforening, der har et ret stort medlemstal, arrangerer 4 koncerter om året med 1. klasses kræfter. Seminariets to musikaftener, hvoraf den ene gerne holdes i kirken og besøges af en hel del borgere, og statsskolens forårskoncert hører med i den musikalske side af billedet, og det samme gør ikke mindre de mange udmærkede orgelaftener, som organist Toft indbyder til. I samme forbindelse kan man vel også nævne de snart traditionelle radio-transmissioner fra Kristkirken, hvor skolebørn — med gregorianske toner — synger henholdsvis advent, påske og pinse ind. — Byen tæller, foruden skolekorene, mindst 5 kor, der virker hver på sin vis til musikkens pris. Og ungdommen samles i stort tal om jazzklubbens arrangementer.

I foredragsvirksomheden deltager først og fremmest folkeuniversitetsforeningen, der med støtte fra Tønder læse- og ungdomsforening og Det unge grænseværn i regelen arrangerer to rækker møder hver sæson, enten med samme taler i en række eller med flere talere til belysning af beslægtede emner. Andre foreninger har deres specielle op-

lysningsvirksomhed, og seminariets elevforening har lejlighedsvis så stort et besøg ude fra byen til sine møder, at den bør nævnes her.

Som alle andre steder i by og på land er der også her i Tønder godt sving i aftenskolen med alle mulige (i enkelte tilfælde næsten umulige) fag. Her tager den nye kommuneskole sin gode del af lokalebyrden, ligesom den også huser de to handelsskoler. Men seminariet er også svært besat både eftermiddag og aften.

Her kunne nævnes meget mere, således det kristelige arbejde og sporten og (tør man sige sådan uden at blive misforstået) på den anden side „kino", hvoraf vi trods alle planer kun har een endnu. Alt i alt er det ikke så helt lidt, der forgår i sådan en bette by, så hvad kvantiteten angår, står det fint til med Tønders kulturliv — og i mange tilfælde også hvad kvaliteten angår.

Obs.

Fra redaktionen

Magister Sig. Schoubye, der har redigeret årsskriftet i 8 år, er trådt tilbage fra denne ansvarsfulde post, og vi vil gerne her sige hr. Schoubye en hjertelig tak for de mange års slid, der resulterede i en række smukke hefter.

Indtil en ny redaktion bliver valgt, vil årsskriftet blive redigeret af formanden og kassereren. De mangler, der måtte være ved nærværende nummer, bedes man tilskrive en naturlig uerfarenhed.

Vi bringer i år en nekrolog, som burde have været med i 1954, nemlig over Hans Meng. Når det ikke skete i fjor, skyldes det en misforstået aftale mellem redaktionen og en medhjælper om, hvem der skulle skaffe artiklen.

I den forbindelse vil vi gerne sige, at netop med mindeartikler, der er af så stor betydning, ville det vist være det bedste, om en af den pågældendes kammerater på eget initiativ skrev nogle mindeord. Det kan somme tider være svært at finde frem til netop den, der kan og vil skrive.

I det hele taget gælder det; hold jer ikke tilbage, men send os artikler om, hvad der ligger jer på hjerte. Vi skal nok få plads til dem.

Venlig hilsen.

Redaktionen.

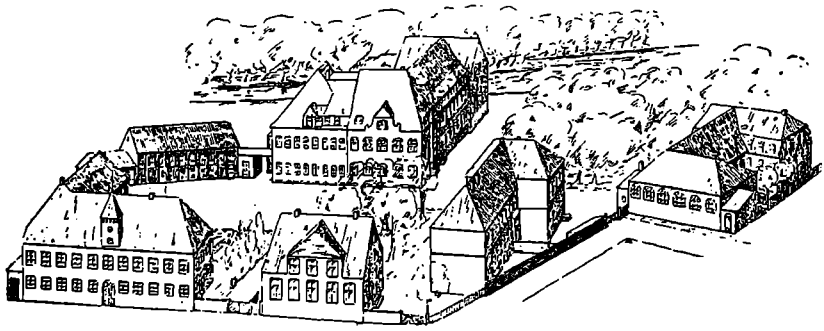

Året rundt...

7. september 1954

deltog seminariet i skoleidrætsstævnet på stadion.

9. september 1954:

Udflugt tl Esbjerg (Grådybskolen) og Fanø.

13. september 1954:

Ved elevforeningens generalforsamling valgtes følgende bestyrelse: Kirsten Ellehammer, studenterklassen, formand. Aage Larsen, S II, næstformand. Bent Kilian, studenterklassen, kasserer. Jytte Schmidt, S III, sekretær. Svend Hansen, S IV. Anne Hansen, S IV. Birte Bak, studenterklassen. Ib Holdt, S I. Chr. Elkjær Larsen, præp.

21. september 1954:

Hyggeaften i elevforeningen ved skoleinspektør Håstorp, København, der fra sommerferien til 1. okt. røgtede hvervet som lærer i matematik og regning. Emne: „Oplevelser ved eksamensbordet". En meget fornøjelig aften.

25. september 1954:

Sportsstævne i Tønder for seminarierne i Esbjerg, Ribe og Haderslev. Bagefter god tilslutning til en fin fest i festsalen.

15. september 1954:

S IV besøger Bregninge under ledelse af lærer Langkilde.

1. oktober 1954:

Lrs. Lersey, Tønder, taler i elevforeningen om Mc.Carthy.

8. oktober 1954:

Orienterings- og underholdningsaften i elevforeningen. S II underholder.

14. oktober 1954:

Pastor Barfod, Højer, taler i seminariets grænseforening om „Dansk demokratisk og tysk nazistisk livssyn".

14.—17. oktober 1954:

S IV har ekskursion til København under ledelse af seminarielærer Christiane Sørensen.

29. oktober 1954:

Digteren Jørgen Gustava Brandt taler om „Hensigten med litteraturen" og læser egne værker.

5. november 1954:

Skoleinspektør C. C. Kragh Müller taler i elevforeningen om „Opdragelse og demokrati". Alt for få tilhørerere.

12. november 1954:

Rektor Fejlberg Jørgensen, Tønder, indleder i elevforeningen en diskussion om grænseproblemer.

24. november 1954:

Pastor Gaarn Larsen taler i grænseforeningen om „Kristendom og sport".

27. november 1954:

Musikfest med dansk musik: Folkeviser, Senstius, Oluf Ring. Hans Hansen, Th. Laub, Th. Aagaard og Fin Viderø. Hr. Albjerg havde hermed en fin debutkoncert her på stedet. Der var fuldt hus, og stemningen var god fra først til sidst.

3. december 1954:

Harry Mielche viser i elevforeningen Hakon Mielches film fra Ny Guinea.

7. december 1954:

Overrabbiner, dr. Melchior, taler på seminariet om „Jødedommens stilling i dag".

10. december 1954:

Den kristelige seminaristbevægelse holder adventsmøde med tale af pastor Rasmussen, Sønderborg.

11.—13. december 1954:

Tegnelærer Hans Henriksen arrangerer hobbyudstilling på seminariet. Utroligt, hvad fingernemme folk kan finde på.

21. december 1954:

Julefest på vanlig vis. S III spiller to enaktere: „Hjertets renhed" af Knud Sønderby og „Munken går i enge" af Carl Gandrup. Stemningsfuld fest i festsalen.

10. januar 1955:

Pianisten Margot Pinter, der havde givet koncert i musikforeningen aftenen før, spiller i en formiddagstime for eleverne og „snakker" på en betagende måde om sine musikalske synspunkter. En stor oplevelse.

14. januar 1955:

Adjunkt Edelberg, Ribe, taler i elevforeningen interessant og fængslende (med fine lysbilleder) om sin deltagelse i den sidste Haslund-Christensen-ekspedition gennem Afghanistan.

21. januar 1955:

Overlæge Ostenfeld taler i elevforeningen om „Menneskekundskab". God tilslutning.

28. januar 1955:

Formanden for K.U. Poul Schlütter gav os en virkelig god aften med sit foredrag „Dansk politik set med unge øjne". Debatten efter foredraget var mindst lige så god og morsom.

11. februar 1955:

Anna Sofie Seidelin fortalte og fortolkede en række danske eventyr. En virkelig fin aften, hvor biblioteket også var fyldt til sidste plads.

17.—21. februar:

Studenterklassen er på ekskursion til København under ledelse af magister Schoubye og frk. Enemark.

26. februar 1955:

Elevforeningens fastelavnsfest. Dans fra kl. 20—1, afbrudt hver time af underholdning af de forskellige klasser.

28. februar 1955:

Møde på statsskolen, indbudt af elevforeningen i samarbejde med Mellemfolkeligt samvirke. Forfatteren Poul la Cour taler.

2. marts 1955:

Bagermester Thorvald Petersen taler i grænseforeningen om sine minder fra Tønder.

3. marts 1955:

Foredrag med musikdemonstrationer ved pianisten Kjell Olsson.

6. marts 1955:

Musikaften i Tønder kirke. Seminariets kor og orkester opfører værker af Orlando di Lasso, Knud Jeppesen, Corelli, Bach og Buxtehude. Organist Toft spiller først Bach og til slut Buxtehude.

10.—13. marts 1955:

S I har ekskursion til Vejle, Silkeborg og Dollerup bakker under ledelse af cand. mag. Meesenburg.

18. marts 1955:

Sekretær Seligman fra Israelsmissionen taler om „Det unge Israel" og viser lysbilleder.

17. marts 1955:

S III har ekskursion til Slesvig, Dannevirke og Frederiksstad under ledelse af forstander, dr. Nyholm.

25. marts 1955:

Seminarielærer Palle Nielsen taler i elevforeningen. Emne: „Hvad duer litteratur til?"

8. juni 1955:

Dimissionsfest.

10.—17. juni 1955:

Den nye S III er på ekskursion til Rhinegnene med hr. Meesenburg.

7. september 1955:

Udflugt til Flensborg med besøg på Duborgskolen og Chr. Paulsenskolen og til Lyksborg med besøg på slottet.

8. september 1955:

Generalforsamling. Ny bestyrelse: Andreas Feddersen, S III, formand. Ib Holdt, S II, næstformand. Grethe Nielsen, S II, kasserer. Aage Larsen, S III, sekretær. Knud Theilgaard, S IV. Else Weis, S III. Erna Christiansen, SS. Christian Clausen, S I, Wilhelm Jacobsen, præp.

ÅRET *i øvelsesskolen*

1. september 1954:

Skolens fødselsdag.

4. september 1954:

Tønder-skolernes idrætsstævne på stadion.

11. november 1954:

Forældremøde i seminariets biblotek, som det nu i en del år har været skik. Skoleinspektør Erling Brahm talte om folkeskolens opdeling, og lærerinde Emma Steffensen skitserede grundskolens undervisning i dansk. Efter kaffen læste lærer Aalykke nogle fortællinger fra skolens læsebøger.
Først på året har der været afholdt særlige møder for forældrene til børn i 1. klasserne.

9.—10. marts 1955:

Skolefest under stor tilslutning af forældre. Elever og lærere opførte Estrid Otts: „De pokkers unger".

22.—28. maj 1955:

Lejrskolen, der er lagt om fra 7. til 8. klasse, holdtes på Grænsehjemmet i Kollund under ledelse af Erik Larsen og Emma Steffensen.

26.—28. juli 1955:

Københavnertur for 7. klasse. — Ledere: Poul Larsen og Kirsten Horsbøl.
Efter sommerferien var 26 elever på Kronprinsesse Ingrids feriehjem i Bøgebjerg under ledelse af Hans Henriksen og Lisbeth Matthiesen.

Gammel Tønder-elev

PROFESSOR I PÆDAGOGIK

Da den officielle meddelelse om dr. phil. Knud Grue-Sørensens udnævnelse til professor i pædagogik ved Københavns universitet forelå, var der sikkert mange, der tænkte: Ja, naturligvis, han er jo den rette mand.

Man har længe set hen til oprettelsen af en lærestol i pædagogik her i landet, der vist er det eneste i Vesteuropa, der er uden en sådan.

Professor Grue-Sørensen er både teoretiker og praktisker, kender stort set alle den pædagogiske virksomheds områder. Han er født i He ved Ringkøbing 1904, tog lærereksamen ved Tønder statsseminarium 1925, var lærer ved Københavns skolevæsen, blev magister i filosofi 1932, skolepsykolog 1941, desuden lærer ved Zahles seminarium og Danmarks lærerhøjskole.

Grue-Sørensen har skrevet en hel del. I 1937 udkom bogen: „Vor tids moralskepticisme", som blev prisbelønnet i en svensk konkurrence, der angik muligheden af en objektiv etik. — I 1949 var han som Unesco-stipendiat i U.S.A. for at studere pædagogik. I 1950 blev han dr. phil på en afhandling, han kaldte: „Studie over refleksivitet". Desuden foreligger der talrige kronikker fra hans hånd. For øjeblikket arbejder Grue-Sørensen på en bog om pædagogikkens historie.

Som kursist på lærerhøjskolen havde jeg i 1951—52 den glæde at følge Grue-Sørensens timer i pædagogik. Det var meget inspirerende. Fagets problemer og muligheden for deres løsning blev fremsat og belyst fordomsfrit i enkel, klar og præcis form, stedse lagdes der op til selvstændig stillingtagen, til kritisk analyse og personlig engagering. Grue-Sørensen vedkendte sig egne sympatier og indstillinger, grundet på streng saglighed. Jeg dannede mig et billede af en pædagog, der tror på menneskets muligheder for i frihed og under ansvar at udvikles til et væsen af ånd og fornuft, i samfund med andre. Denne tro, forstod jeg, kommer af det synspunkt, som Grue-Sørensen formulerer sådan:

„Vi er ikke uløseligt og hjælpeløst bundne af vort medfødte udstyr, arveanlæggene, i vekselvirkning med omgivelsernes formende indflydelse, miljøet. Det er den naturbestemte del af os. Det ligger i livets vilkår, at disse to faktorer er med til at danne os, sådan som vi fremtræder med vore egenskaber. Men der er en tredie faktor: individet selv, det frie, bestemmende jeg, der er i besiddelse af ansvarsbevidsthed. Personligheden rummer en udvælgende og besluttende kraft, der gør mennesket til et moralsk væsen. Det er den metafysiske del af os. Det afgørende og endegyldige er endnu ikke sagt om mennesket."

Arne Langkilde.

MEDDELELSE *fra formanden*

Kære kammerater.

Vi prøvede i 1955 at indbyde til et elevmøde, men indrømmer gerne, at indbydelsen kom for sent, og der meldte sig da også kun een deltager.

I år vil vi være i god tid, og derfor beder vi dem, der kunne tænke sig at komme til elevmøde i pinsen, om at sende en foreløbig og uforbindende tilmelding til

Tøndringer-Samfundet, Ribelandevej 36, Tønder

inden 1. februar 1956. Der vil derefter komme meddelelse om planernes eventuelle gennemførelse direkte til de tilmeldte.

Seminarielærer Glenstrup, der i fjor flyttede til Aarhus, har bedt sig fritaget for hvervet som bestyrelsesmedlem, og bestyrelsen har på hr. Glenstrups forslag bedt seminarielærer Frede Hansen tiltræde bestyrelsen indtil videre, hvad også er sket. Frede Hansen henstiller meget kraftigt til jer at slutte op om et elevmøde.

Studius.

Tøndringer-Samfundets regnskab 1954-55

Indtægt:

Kassebeholdning overført	kr.	1554,91
Kontingent	-	1500,00
Salg af årsskrifter i Tønder	-	225,00
Annoncer	-	552,80
Renter	-	11,63
Refusion fra Tønder museum	-	200,00
	kr.	4044,34

Udgift:

Årsskriftet (trykning og udsendelsè)	kr.	2704,51
Julelegat	-	100,00
Tryksager m. v.	-	69,35
Porto og telefon	-	30,87
Kassebeholdning at overføre	-	1139,61
	kr.	4044,34

Tønder, 5/11 1955.

Erik Larsen.

Foranstående regnskab er d. d. revideret og fundet i overensstemmelse med de forelagte bilag. Beholdningerne er afstemt med bankbog og girokonto. Kassebeholdningen er forevist.

Tønder, den 12/11 1955.

Boe Boisen. *Knud Nielsen.*

Meddelelse fra kassereren

Kære kammerater.

Som nogle af jer vil have bemærket, har vi i år prøvet en ny form for opkrævning af kontingent hos de medlemmer, der ikke reagerer i første omgang.

Det er et stort arbejde at skrive post-indkasseringer, og portoen er dyr for de betalende — og for T.S. for så vidt angår de indkasseringer, der går retur. Derfor lod vi denne gang næsten hele året gå hen, og der dryssede da også i hver måned nogle sædvanlige indbetalinger ind. I oktober sendte vi, ikke post-indkasseringer, men et brevkort med anmodning om at indbetale kontingentet. Desværre var ved en forglemmelse kontingentets størrelse ikke anført på brevkortet, hvad jeg må bede om tilgivelse for.

En del reagerede nu ved at indbetale de 4 kr., men til resten vil jeg tillade mig at vedlægge årsskriftet et indbetalingskort på 8 kr., kontingent for 1954 og 55. Så har restanterne stadigvæk sparet den høje porto.

Og så det vanlige hjertesuk: Betal venligst inden alt for længe.

Venlig hilsen fra

Kassereren.

Inden for murene

Lærerparret *Else Marie Thomsen* (50) og *Niels B. Thomsen* (50) fra Bogense blev ansat ved øvelsesskolen 1. februar 1955.

Øvelsesskolelærer *Boe Boisen* (35) ansat som lærer ved seminariet 1. maj 1955.

Lærerparret *Dorthe Ahring* og *Hermann Ahring* fra Vejle ansat ved øvelsesskolen 1. november 1955.

Siden sidst...

Ansættelser og udnævnelser:

Lars Bjørndahl Nielsen (24) førstelærer på Strynø.

K. Grue Sørensen (25) professor i pædagogik.

Dines Skafte Jespersen (26) skoleinspektør ved Ålholm skolen, København.

Martin Jørgen Lund (27) lærer ved Nr. Løgum centralskole.

Holger Petersen (28) viceskoleinspektør i Haderslev.

Hakon Christensen (30) viceskoleinspektør i Rønne.

Peter Hansen Jørgensen (31) lærer ved Nr. Løgum centralskole.

Christian Hagensen Sørensen (32) lærer ved Nr. Løgum centralskole.

Henry Hans Jakobsen (32) viceskoleinspektør i Esbjerg.

Eigil Christensen (32) skoleinspektør i Buddinge.

Søren Gjaldbæk Christensen (33) førstelærer i Rørth Elle.

Bo Boisen (35) seminarielærer ved Tønder statsseminarium.

Inger Johanne Schrøder, g. Jepsen (35) lærerinde i Åbenrå.

Karl Otto Juhl (35) viceskoleinspektør ved Sønderskov-skolen, Sønderborg.

Leo H. Koch (35) overlærer i Esbjerg.

Iver Goting (37) overlærer i Sønderborg.

Folmer Novrup (38) overlærer i Sønderborg.

Poul Nielsson (39) talelærer ved Statens institut for talelidende.

Carl Daniel Jacobsen (41) lærer i Dragør.

Poul P. Graversen (41) førstelærer i Bøgelund pr. Røjle.

Einer Rønne-Jeppesen (42) lærer ved Brøndbyernes kom. skolevæsen.

J. W. Rasmussen (42) førstelærer i Andst.

Margrete Lauridsen, f. Verner (42) enelærer i Mejlby pr. Spentrup.

Ingvard Schultz (42) lærer i Esbjerg.

Niels Hansen Bastian (43) førstelærer ved Skrydstrup skole.

Marie Skøtt Buss (43) timelærerinde i Huholt.

Georg Johansen (44) lærer i Kolding.

Christian Boisen (44) lærer i Viby Jyll.

Jens Damgård Christensen (44) førstelærer i Rangstrup, Agerskov.

Claus Nielsen (44) overlærer i Sønderborg.

Ernst Georg Nissen (45) førstelærer ved Råby skole.

Karlo P. Jørgensen (45) førstelærer i Sæby-Gershøj.

Rasmus Overgaard (46) lærer i Svinninge.

Tage Grøn Hansen (46) lærer i Haderslev.

Ellen Overgaard (46) lærerinde i Lyngby-Tårbæk.

Nina Jensen (46) fast ansat ved Haslev seminarium.

Jes Chr. Jessen (47) lærer i Løgumkloster, senere kaldet til lærer i Abild.

Astrid Jensen, g. Prip Pedersen (47) overlærer i Grindsted.

Karen Sørensen, f. Møller (47) lærerinde ved Åby centralskole.

Hugh Lauridsen (48) lærer i Egedesminde under Grønlands skolevæsen.

Georgia la Cour Pedersen (48) aspirant i Brahe Trolleborg.

Else Jacobsen, f. Hansen (48) Markholt-Olesens realskole, Fredericia.

Jens Hansen Jacobsen (48) realskolebestyrer — overtaget Markholt-Olesens realskole, Fredericia.

Arne Meldgaard Kjær (49) lærer i Hjerting.

Else Hørlyck (50) lærerinde i Viby Jyll.

Niels B. Thomsen (50) lærer ved øvelsesskolen, Tønder.

Else M. Thomsen, f. Leervad (50) lærerinde ved øvelsesskolen, Tønder.

Folmer Lund Nielsen (50) lærer i Birkende.
Betty Jensen, f. Olsson (50) lærerinde ved Virum skole, Lyngby.
Else Stendevad (50) timelærerinde i Rudbøl.
Johan Stendevad (50) førstelærer i Rudbøl.
Peter Jacobsen (51) lærer i Holsted.
Hans H. Andersen (51) fastansat i Kongsmark, Rømø.
Inger Danielsen (51) lærerinde i Højer.
Carl Bay Skovhøj (51) lærer i Als.
Else Uhre Skovhøj (51) lærerinde i Als.
Vagn Aage Nielsen (52) lærer i Tønder.
Anne Knudsen (52) lærerinde i Odense.
Børge Hove Thomsen (52) lærer i Thisted.
Elise Madsen Bækholm (53) fast ansat ved Gørding folke- og realskole.
Arne J. Bruvik-Hansen (53) fast ansat ved Rens skole.
Meta Marie Iversen (53) fast ansat i Ravsted.
Poul A. Lund Nielsen (53) lærer i Åbenrå.
Tove Math, f. Agger (53) aspirant i Egebæk.
Keld Hernvig (53) lærer i Odense.
Carl A. Wind (53) lærer i Gråsten.
Bent M. Lundsby (53) lærer i Vejlby-Risskov.
Jørgen Jørgensen (53) flyveraspirant II i Karup J.
Henry Grønning Raabjerg (53) aspirant i Visby.
Hans Andersen Sørensen (53) timelærer i Fredericia.
Dines Østergaard (53) lærer i Råsted.
Mogens Jensen (53) lærer i Esbjerg.
Anne Marie Jensen (53) lærerinde i Esbjerg.
Peter Brogaard Andersen (53) timelærer i Esbjerg.
Niels Faurby Andersen (53) løjtnant i Haderslev.
Ove Nissen (54) timelærer i Løgumkloster.
Helge Jensen (54) lærer i Åbenrå.
Jens Thorøe Uldall (54) timelærer i Fåborg.
Niels Oluf Hermansen (54) aspirant i Øster Hornum.
Adser Leick (54) aspirant i Broager.
Helga Eriksen (54) lærerinde ved Gedved seminarium.
Gudrun Phillipsen, f. Aamand (54) aspirant i Esbjerg.
Jørgen Phillipsen (54) aspirant i Esbjerg.
Ole L. Andersen (54) aspirant i Skærbæk.
Martin Hansen (54) lærer i Hedensted.
Lis Signe Jensen (54) lærerinde i Åbenrå.
Anna Hansen (55) timelærerinde i Horsens.
Bent Jørgensen (55) aspirant i Stenstrup, Svendborg amt.
Marie Rostgaard Andersen (55) aspirant i Højer.
Inger Ovesen (55) aspirant i Løgumkloster.
Birthe M. Brejl (55) lærerinde i Brædstrup.
Dorthea Rasmussen (55) lærerinde i Sæby.
Niels Thygesen Pedersen (55) aspirant i Rødby.
Lis Jensen (55) aspirant i Rødby.
Sigrid Horsbøl (55) lærerinde i Outrup.
Johannes Rafaelsen (55) lærer i Hellevad.

Andet arbejde:

A. N. Nygaard (25) erhvervsvejleder for Sønderborg amt.
K. Grue Sørensen (25) beskikket som censor ved den filosofiske prøve ved Københavns universitet.
Carsten Eskildsen (38) erhvervsvejleder for Tønder amt.
Tage Dam (39) erhvervsvejleder for Ålborg amt.
Per Flemming Kofod (39) erhvervsvejleder for Hjørring amt.

Harald Sørensen (39) erhvervsvejleder for Sorø amt.

J. W. Rasmussen (42) kursusleder på Kerteminde husflidshøjskole.

Th. Lauridsen (44) erhvervsvejleder for Roskilde amt.

Adser Leick (54) leder af Broager ungdomsskole.

Jørgen Tomzak (48) leder af den kom. ungdomsskole, Skærbæk.

Tillidshverv:

Børge Borgaa (36) sekretær i Dansk skak-union.

Poul Graversen (41) formand for ungdomsnævnet i Vejlby-Strib.

Thomas Nørrelund Laursen (44) formand for det kom. ungdomsnævn. Delingsfører i hjemmeværnet.

Erling Wind-Thomsen (48) formand for Trustrup brugsforening.

Jørgen Tomzak (48) formand for det kom. ungdomsnævn, Skærbæk. Revisor i Gasse brugsforening.

Johan Stendevad (50) formand for det kom. ungdomsnævn, Rudbøl.

Gunnar Bruvik-Hansen (51) formand for ungdomsnævnet i Tandslet samt for Tandslet sangkor.

Hans H. Andersen (51) sognebibliotekar i Kongsmark, Rømø.

Børge Hove Thomsen (52) formand for lærerrådet, Thisted.

Dines Østergaard (53) medlem af ungdommens fællesråd, Øster Højst.

Kursus:

Godfred Lehmann Frederiksen (31) metalsløjdkursus I og II og sløjdlærereksamen.

M. Skafte Jespersen (32) årskursus i psykologi på lærerhøjskolen.

Jens Lampe (38) kursus ved Wiens universitet.

Erling Hedegaard (42) årskursus i dansk.

Jens Damgård Christensen (44) kursus i særundervisning.

Villy Sørensen (46) årskursus på lærerhøjskolen i geografi og engelsk II.

Tage Hasberg (46) læseklassekursus.

Henry Hansen (48) årskursus i dansk litteratur.

Erling Wind-Thomsen (48) kursus i dansk, engelsk og matematik.

Johan Stendevad (50) kursus i undervisning af svagtbegavede og læsesvage.

Inger Danielsen (51) kursus i undervisning af læsesvage.

Gunnar Bruvik-Hansen (51) kursus i Oxford, England.

Børge Hove Thomsen (52) sløjdkursus I og II (København) og kursus for læseretarderede.

Dines Østergaard (53) kursus i undervisning af læsesvage.

Jørgen Phillipsen (54) årskursus i dansk.

Helga Eriksen (54) kursus på højskolen for legemsøvelser.

Niels Oluf Hermansen (54) sløjdkursus.

Bryllup:

Kurt Böwadt (43) med Gerda Lauritsen, Vojens.

Edel Hyldig (46) med bogtrykker Emil Hattesen, Nykøbing Mors.

Ellen Overgaard (46) med korrespondent Bert Kristensen, København.

Else Marie Nielsen (48) med uddeler Arne Poulsen, Ronæsbro brugsforening, Nr. Åby.

Betty Olsson (50) med kommunelærer Hans Chr. Jensen, Lyngby.

Børge Hove Thomsen (52) med Inger Friis, Skanderborg.

Adser Leick (54) med frk. Inger Jensen, Tønder.

Gudrun Aamand (54) med Jørgen Phillipsen (54).

Forlovelse:

Dines Østergaard (53) med frk. Anna-Lise Svensson, Vitlands-Vånga, Skåne.
Henry Grønning Raabjerg (53) med frk. Inge Bergholt, Tønder.

Navneændring:

Iver Petersen (37) hedder nu Iver Goting.
Villy G. Henriksen (32) hedder nu Villy G. Hebing.

Afsked:

Hugh Lauridsen (48) efter ansøgning.

Døde:

Sophie M. Petersen, gift Ellegaard (33).

Andet:

Harald Sørensen (39) har skrevet en bog om Rendsborg.

Stort udvalg i papirvarer, fyldepenne
pencils, telegrammer
Vi fører alle dag- og ugeblade

Bladcentralen

Vestergade 19 Telefon 2 12 68

Orbesen & Co.

TØNDER

Bageri og conditori

G. A. SCHMIDT

Østergade 45 *Tønder* *Telefon 2 20 83*

EL-INSTALLATØR

RIBER JENSEN

Storegade 14 . Tønder . Telefon 2 13 11

P. L. DINSEN A/S

Brændselsforretning

Korn, foderstoffer, kunstgødning

Mellemgade 5 Tønder Telefon 2 21 16

Gå til fagmanden! Gå til

Foto Magasinet

W. Chr. Timm

Vestergade 10 . Telefon 2 11 52

Tønder Landmandsbank A/S

Telefon 2 21 63

Vekselkontor ved grænseovergangen i Sæd

Aksel Michelsen

Kul og trælast . Bygningsartikler
støbegods

Tønder Vest . Telefon 2 11 11, 2 11 12

Garantimærke

manufakt. trikotage konfektion gardiner

Ehm Christensen

STOREGADE · TELEFON TØNDER 21143

Gælder det NYT FODTØJ
skal det gamle ordentlig repareres
så **PETER NISSEN**
Skotøjsforretning
Eget værkst. Seminaristernes indkøbssted
Vestergade 41 Tønder Telefon 2 12 69

Telf. 2 13 39
Slagteri
Pølsemageri
Frende Petersen *v. seminariet*

Tønder Sparekasse
STIFTET 1820

. . . mælken
med den gyldne kapsel
TØNDER MEJERI

Werner Petersen
August Müllers eftfl.
Kolonial, vine, delikatesser
Materialhandel
Vestergade Tønder Telefon 2 23 34

Indramning af billeder
bedst og billigst hos
Glarmester Bohde
Østergade 20 . Tønder

C. FEDDERSEN
Sadelmager og polstrer
LÆDERVARER
Vestergade 66 . Telefon 2 25 44

Johs. Paulsen Schmidt
Bøger, papir, fyldepenne og pencils
Duplikering af enhver art *Østergade . Tønder . Telefon 2 13 49*

Husk »KINO« i Tønder
Altid 1. klasses program Telefon 2 23 10

Udsøgte KOLONIALVARER
i topkvalitet bedst fra

C. J. Lindhardt
Vestergade 43 . Telefon 2 13 00

GENSIDIGHED

Alt godt samarbejde
beror på gensidighed.

DE bør gøre gengæld
og foretrække annoncørerne

El-installatør
Svend Kirchheiner
Vestergade 7
Telefon 2 20 45

Holger Petersen
Isenkram TØNDER telefon 2 16 54

Gælder det skolebøger, skolemateriel, fyldepenne, kuglepenne, pencils

gå til **Andersen & Nissen**
BØGER . PAPIR . KUNST
STOREGADE 26 TØNDER TELEFON 2 13 42

De er altid velklædt når De får renset hos

TRIKOHL
v. Chr. Nissen
Seminarister 10 % rabat

Den sko De søger
finder De med lethed hos

M. Riggelsen
Skotøj for alle
Storegade 20 Telefon 2 22 82

Johs. Bock
Manufaktur . Konfektion
Tønder *Telefon 2 11 62*

Peter KJÆR
URMAGER & OPTIKER
Vestergade 26 . Tønder . telefon 2 10 06

Th. Laursens Bogtrykkeri

JENBANEGADE 8 TØNDER TELEFON 2 15 50

FODTØJ
så går man til
Anker Holst
landsdelens største specialmagasin

Vi leverer også gerne til Dem
M. A. Meyer
Kolonialvarer . Kaffe . Vin
Carstengade 26 Telefon 2 20 29

Den Danske Landmandsbank
HYPOTEK- OG VEKSELBANK
AKTIESELSKAB
Tønder afdeling Telefon 2 21 22 og 2 21 23

Heine Christiansen
Kolonial
Vin
Delikatesser
Slotsgade 1. Tønder . Telf. 2 11 21

EGONS
Blomster
Telefon 2 17 19 . Østergade 29

Kemisk renseri **PIKA**
P. J. Schmidt
Østergade 49 . Telefon 2 16 82

Gælder det tørkostbordet
så
Østergades viktualieforretning
Østergade 14

Velklædt bliver herrer og drenge
hos
Christian Petersen
HERRE-HUSET
Vestergade 18 Tønder Telefon 21156

Tønders ældste specialforretning i
KAFFE, THE, KAKAO
hjemmelavede chokolader samt
vine og spirituosa
Marie Petersens eftf.
Storegade 8 . Telefon 2 11 24

Møbelhåndværk
Møbelpolstring
fra egne værksteder

Hans Outzen Tønder
Vestergade 37 . Telefon 2 20 81

Forretningen, hvor man kommer og kommer igen . . .

P. Jacobsen

Telf. 2 23 68

Farver, tapeter, guldlister, pensler, tuber og farvelade

Mit reparations- og cykleværksted
anbefales

G. Langfritz

Østergade 43

Gustav Rothes bogtrykkeri

Søndergade 8 . Grundlagt 1876 . Telefon 2 11 01

Hvis skoene vil trække vand,
så gå til WEGNER
straks på stand.
Han ordner dem for dig med glæde,
så aldrig mer' de trækker væde.

Østergade 4

Bager Hans Hansens

wienerbrød er det bedste

ØSTERGADE 24
TØNDER

KAMERAER OG TILBEHØR
i stort udvalg

BRDR. LØKKE

Polyfoto

Tønder

Jacob F. Bödewadts eftf.

Indehaver F. Bödewadt

Telefon 2 11 28

Guldsmed . kunsthåndværk og keramik

Pensionat

Første klasses pension
Moderate priser

Østergade 57 **Iver Lorenzen**

Seminaristerne køber selvfølgelig i
Østergades ur-, optik- og guldsmedeforrtening

H. Sørensen

Tønder . Telefon 2 22 81

CARL TIEDEMANN A/S

Trælast . Bygningsartikler . Brændsel . Brændselsolie

Lager: Tønder Øst, Tønder Vest *Telefon 2 10 56 . 2 10 57*

Johannes
PETERSEN
CIGARFORRETNING ✱ TØNDER ✱ TORVET

Handelsbanken i Tønder

Filial af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Tlf. 2 25 40 fl. linier

MANØ

KOLONIALVARER

Telefon 2 14 66 . Vestergade 74

Hårvask og fønbølgning
Dameklipning

Frisørmester **E. HANSEN**
Østergade 55

GØR DERES INDKØB

HOS VORE ANNONCØRER

Derved støtter De Tøndringer-Samfundet

Portrætter
Brudebilleder
Familiebilleder
Reklamefoto
Amatørfoto
Fotografiske artikler
af enhver art

. . . og gælder det
Hjemmefoto
kører vi gratis overalt

Pasbilleder
hurtigst, bedst og billigst

Tonhalle-foto
v/ Fleming & Westergaard
Vestergade 1 . Tønder
Telefon 2 19 33

JOHS. THOMSENS EFTF.

Indehaver: Peter Christensen

KUL . TRÆLAST . BYGNINGSARTIKLER & BRÆNDSELSOLIE

Telefon 2 14 50 — 2 14 51 (priv.) **TØNDER** *Nørregade 9—11*

J. N. Jefsens boghandel

Telefon 2 23 41 . Tønder . Storegade 5

De sidste nyheder i kjoler, overtøj
og lingeri findes altid i

Damehuset

Vestergade 23

Foto

så

GABS

Vestergade 56 *Telefon 2 16 27*

Tønder og Omegns Bank A/S

Telefon 2 20 08

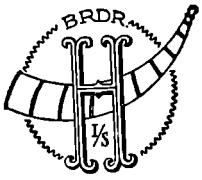

Ure, optik, guld- og sølvvarer i Tønder amt fra

Brdr. Hansen A/S

Storegade 23 Telf. 2 12 32 Bedste reparationsværksted

Skal De bruge blomster?

»Blomsterhallen«

besørger alt
til rimelige priser

Telefon 2 13 14 Vestergade 10

Den friskbrændte kaffe
får De hos

TYGESEN

Tobaksvarer, vine, alt i tørkost

Thomas Tygesen, ved seminariet